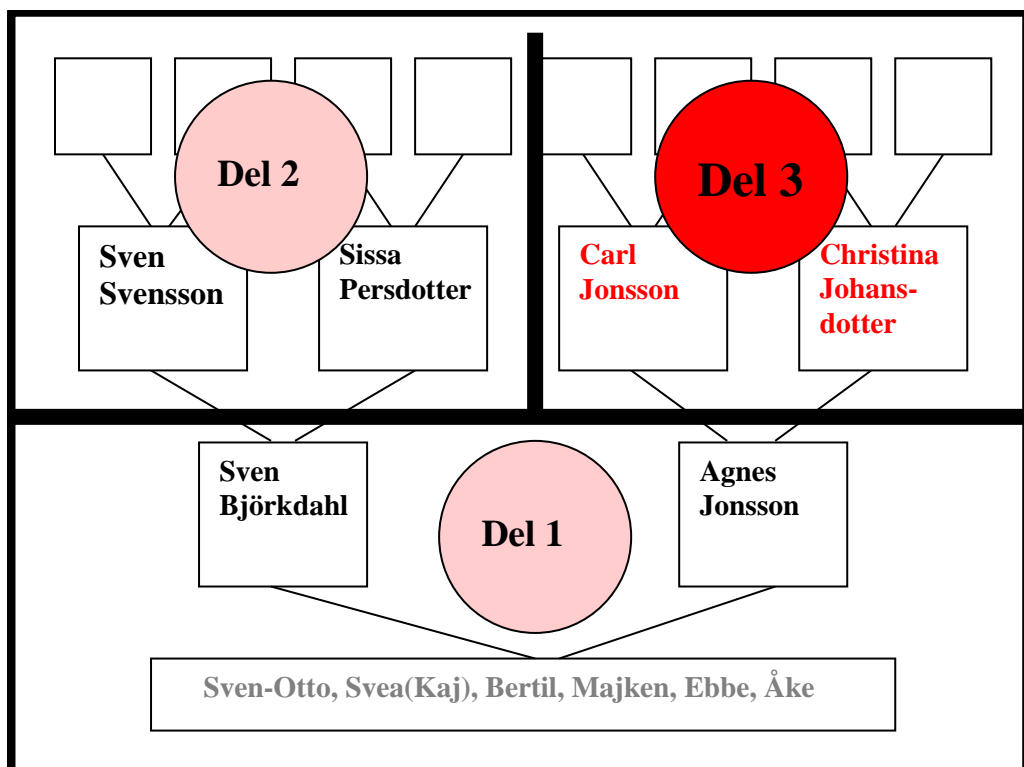

BJÖRKDAHLS SLÄKTBOK, DEL 3:

Rättelse nr 1, 2011-12-17.

**CARL OCH CHRISTINA JONSSON
I EDSHULT****INNEHÅLL**

1. Inledning
2. Personalia
3. Carl Jonssons uppväxt
4. Christina Johansdotters uppväxt
5. Edshults-tiden
6. Stamtavla
 - 6.1 Dottern Agnes Björkdahl
 - 6.2 Dottern Nanny Ericson
 - 6.3 Dottern Viktoria Jonsson
7. P-G Jonsson (Carls bror)
8. Frida Cederborg (Christinas syster)
9. Några personliga släktföremål
10. Släkträff 2011.

1 INLEDNING

Denna del av släktboken handlar främst om folkskolläraren Carl Jonsson och hans hustru Christina Johansdotter i Edshult och deras ättlingar. Boken berör även Carl Jonssons bror folkskolläraren Per Gustaf Jonsson i Vetlanda samt Christina Johansdotters syster Frida Cederborg i Vetlanda. Levande generationer samt ingiften (motsv) redovisas endast kortfattat.

Arbetet med släktboken har utförts 2002-2010. Den ersätter utgåvor daterade 2004-01-03 och 2005-09-15.

Carl Jonsson hade tre systrar, vilka emigrerade till Amerika i slutet av 1800-talet. Deras öden och äventyr och ättlingar redovisas i särskild släktboksdel.

En sammanfattning av släktforskningen finns på min hemsida på Internet, <http://www.ulfbjorkdahl.se/>

Målgrupp

Avkomor till Carl och Christina Jonsson samt till Per Gustaf och Helga Jonsson.

Källor

Husförhörslängder (HFL), församlingsböcker (FB) och andra kyrkböcker.

Skatteverkets folkbokföring (FBF).

Edshults kommunalstämmoprotokoll, kyrkostämmoprotokoll, skolrådsprotokoll.

Landsarkivet i Vadstena, Eksjö kommunarkiv, Pastorsexpeditionens arkiv i Hult.

Uppgifter från släktingar och andra personer, skriftväxling, matriklar, hembygds litteratur, kartor, fotografier, besök på plats etc.

Ytterligare källor anges i direkt anslutning till texten.

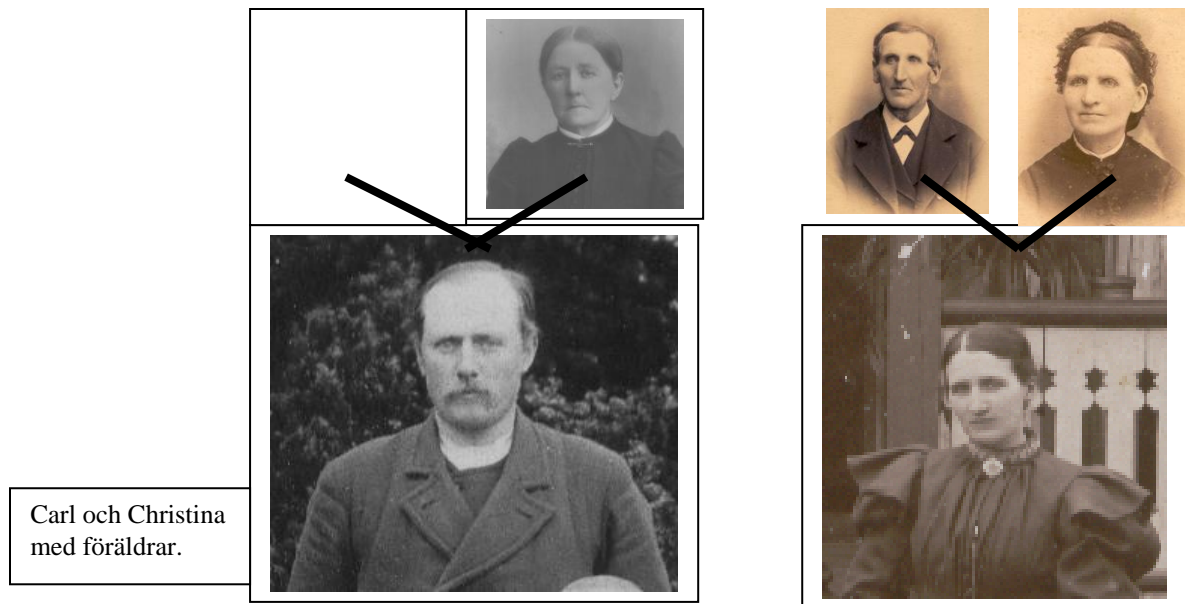
Tack alla släktingar som bidragit till släktbokens förverkligande!

Särskilt tack till Tore Sandh i Edshult som bistått med underlag, råd och dåd vad gäller Carl Jonsson i Kianäs samt givit mej tillgång till Edshults samhällsförenings arkiv.

Kungsängen den 10 december 2010.

Ulf Björkdahl

2 PERSONALIA

Namn:	CARL* JOHAN JONSSON	ANNA CHRISTINA* JONSSON, FÖDD JOHANDOTTER
Född:	6 dec 1858 i Stora Sälleryd, Vetlanda socken.	25 okt 1856 i Skog, Vetlanda socken.
Fader:	Arrendatorn Jonas Peter Larsson (1826-96), född i Stora Sälleryd, Vetlanda socken.	Hemmansägaren Jonas Peter Jonsson (1829-1907), född i Alarp, Vetlanda socken.
Moder:	Inga Katarina Petersdotter (1829-1904), född i Skepperstad Nedregård, Skepperstads socken.	Eva Karin Samuelsdotter (1829-1918), född i Flugeby, Vetlanda socken.
Vigsel:	Gift 14 okt 1882 i Vetlanda.	
Syssla:	Folkskollärare, kantor och kommunalman.	Hustru.
Död:	26 feb 1923 (drygt 64 år) i Rosenfors (Mörlunda församling), men skriven i Edshult. Dödsorsak: hjärtlidande. Begravd i Edshult.	8 mars 1919 (62 år) i Edshult. Dödsorsak: njurlidande. Begravd i Edshult.
Tiden före äktenskapet:	Uppväxt med fyra syskon i Stora Sälleryd utanför Ekenässjön. Examen vid folkskoleseminariet i Växjö 1881.	Uppväxt i Skog utanför Ekenässjön med en syster. Hemmansägardotter.
Äktenskapstiden:	Folkskollärare och vikarierande klockare/organist i Edshult från 1881, omvald 1889. Kommunalman från 1881, kommunalstämman ordförande i två perioder. En av socknens största jordägare från 1892. Pensionerad 1919.	Gårdsbestyr och uppfostran av tre barn. De bor först i lärarbostaden i Sockenstugan intill kyrkan, sedan i Håkarp (1886-91), därefter i Sockenstugan igen (1891-94) och från 1894 i Kianäs.
Barn:		Agnes , född 12 feb 1884 i Edshult. Nanny , född 23 mars 1889 i Edshult. Viktoria , född 8 juni 1895 i Edshult.

3 CARL JONSSONS UPPVÄXT

Uppväxten i Stora Sälleryd ¹

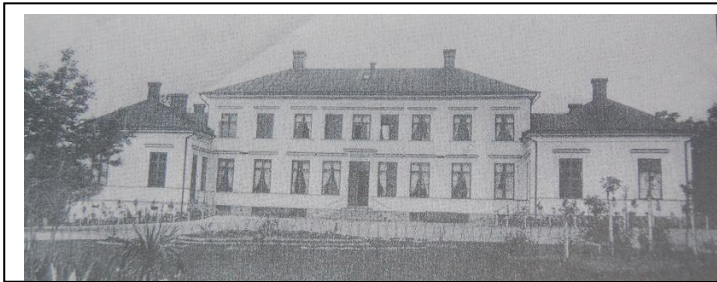
Carl Johan Jonsson, med tilltalsnamn Carl, föddes 6 dec 1858 i den lilla byn Stora Sälleryd i Vetlanda socken. Stora Sälleryd ligger strax utanför dagens samhälle Ekenässjön och byn domineras i dag av en handels-trädgård. Faddrar vid dopet var grannbonden Johan Magnus Jonsson med hustru i grannbyn Lilla Sälleryd, drängen Jonas Peter Svensson i Solkarp och pigan Christina Lovisa Johansdotter från gården.

Carls far Jonas Peter Larsson var född på gården, modern Inga Katarina Petersdotter kom från Skepperstad. Carl växte upp med fyra syskon: Kristina född 1848, Lovisa född 1849, Per Gustaf född 1855 och Hilma född 1866. När Carl var nio år emigrerade fadern till Amerika och kom tillbaka först efter nästan 20 år. Även systrarna Kristina och Lovisa emigrerade samma år, de gifte sig i Chicago och återkom aldrig till hemlandet. Kvar på gården var Carl, två syskon, modern och farfadern. Även Hilma skulle senare ansluta till sina systrar i Amerika. Carl gick i folkskolan och fortsättningsskolan i Dagsås 1867-72. Carl och Per Gustaf tilläts inte emigrera utan skulle studera istället. Brodern sökte sig 1875 till folkskoleseminariet i Växjö och blev så småningom lärare i Vetlanda-trakten. Även Carl kom att välja denna bana.

Seminarietiden i Växjö ²

Carl skrevs in på folkskolelärareseminariet i Växjö den 31 aug 1877. Läraryrket var ett av få intellektuella val som en bondson kunde göra och hade råd med. För intagning i seminarium fordrades att man var 16 år och begått nattvarden. Undervisningen omfattade åtta terminer och utexaminerades 27 maj 1881. Bäst betyg hade han i gymnastik med vapenövning. Lägst betyg, Försvarlig (dvs strax under Godkänd), hade han i musik och sång.

Carl Jonsson i ungdomen, förmodligen under Växjö-tiden. Foto från Carin Eriksson i Ekenässjön.

Ovan folkskoleseminariet i Växjö, beläget vid Ringsberg (rivet).

För insikter:	Kristendomskunskap	Godkänd
	Svenska språket	Icke utan beröm godkänd
	Räknekonst och geometri	Icke utan beröm godkänd
	Historia och geografi	Icke utan beröm godkänd
	Naturkunnighet	Godkänd
	Pedagogik och metodik	Godkänd
För färdigheter:	Välskrivning	Icke utan beröm godkänd
	Teckning	Godkänd
	Musik och sång	Försvarlig
	Gymnastik och vapenövning	Med beröm godkänd
	Trädgårdsskötsel och trädplantering	Icke utan beröm godkänd
För undervisningsskicklighet		Icke utan beröm godkänd
För flit		Icke utan beröm godkänd
För uppförande		Mycket stadgat

¹ Vetlanda födelsebok 1856-61, HFL 1856-85. Vetlanda landskommun, folkskolestyrelsen, examens katalog 1869-91.

² Folkskoleseminariet i Växjö, protokoll över avgångsexamen 1879-81, inkl betyg. Elevmatrikel.

Militärtjänsten ³

Carl mönstrade i Växjö 4 april 1879, samtidigt med sina seminaristkamrater. Han anslogs till infanterist vid Kronobergs regemente. Hans längd noterades till 6,0 fot, dvs ca 178 cm.

Han fullgjorde första och andra årets vapenövningar i beväringen 1879 resp 1880. Exercisen omfattade vid den här tiden 30 dagar och han fullgjorde den på Kronobergs hed utanför Alvesta. Förmodligen bodde han i någon av de säregna konformade lägerhyddor som användes vid detta regemente istället för tält. Revelj blåstes kl 05.00, därefter följde övningar hela dagen och taptosignalen gick kl 21.30.

När Carl senare flyttat till Edshult överfördes han till Kalmar regemente. Han fick då inskrivningsnumret 89, 34/1879, där siffrorna står för löpnummer, Aspelands kompaniområde / inskrivningsår. Någon mer militärtjänst blev det sannolikt inte.

4 CHRISTINA JOHANSDOTTERS UPPVÄXT

Uppväxten i Skog ⁴

Christina i ungdomen.
Fotot från Carin Eriksson i Ekenässjön.

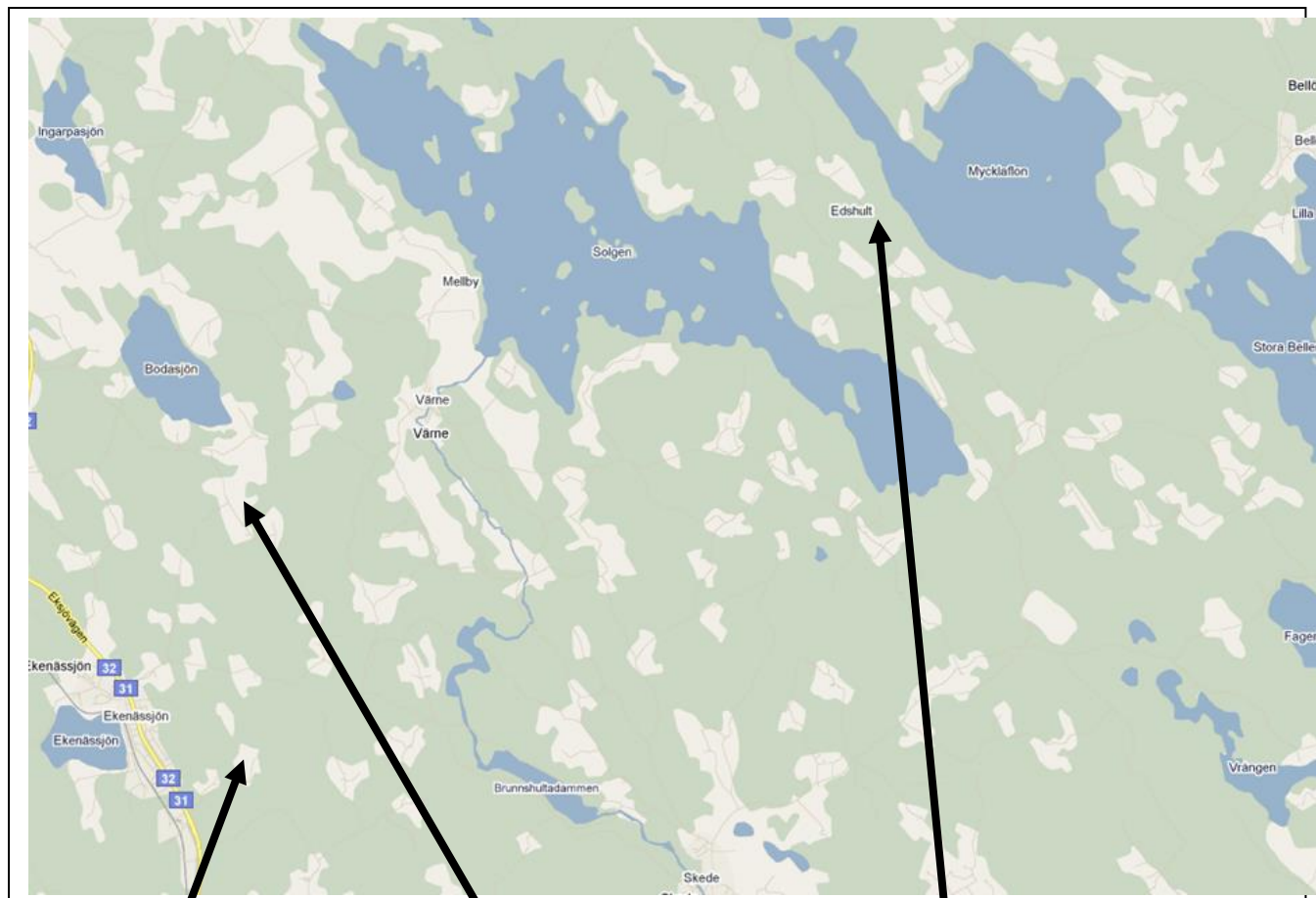
Anna Christina Johansdotter, med tilltalsnamnet Christina, föddes 25 okt 1856 i Skog i Vetlanda socken. Skog ligger några km utanför Ekenässjön. Faddrar vid dopet var mostern Anna Gretha Samuelsdotter med make samt mostern Lena Maria Samuelsdotter och drängen Anders M. Larsson i Stora Fifflekull.

Fadern var hemmansägaren och kyrkovärden Johan Peter Jonsson, född i Alarp utanför Vetlanda. Modern var Eva Katarina Samuelsdotter, född i Flugeby utanför Vetlanda. Familjen bodde på Sörgården i Skog, en avstyckning från hennes föräldrars ägor.

Christina växte upp i Skog med systemen Frida. En bror dog efter ett par år. Hon gick i folkskolan och fortsättningsskolan i Dagsås, troligen åren 1866-71. 1882 gifte hon sig med Carl Jonsson och flyttade till Edshult. Frida gifte sig så småningom och tog föräldragården.

³ Vetlanda HFL 1876-80, flyttattest, Edshults HFL 1881-87, 1892-96. Kronobergs Regemente, beväringmönsterrulla 1879. Kungliga Kronobergs regemente under fyra sekler 1623-1964. Beväringen var en värnplikt som införts som komplement till de reguljära trupperna. 1892 antogs en ny härordning med en värnpliktstid om 12 år. I husförhörs-längden upptas Carl då i förteckningen "Tillkomne Värnpliktige enligt K.B.1892". Denna namnlista över inskrivnings-skyldiga upprättades av prästen som överlämnade den till KB (länsstyrelsen).

⁴ Vetlanda födelsebok 1856-61, HFL 1856-85. Vetlanda landskommun, folkskolestyrelsen, examenskatalog 1869-91. Edshult HFL 1881-87. Hon är döpt till Kristina, men i släktboken har jag ändå valt stavningen Christina då det är den hon använde sig av.

Karta över den trakt där Carl och Christina levde

Stora Sälleryd, där Carl Jonsson föddes och växte upp.

Skog, där Christina Johansdotter föddes och växte upp.

Edshult där Carl och Christina levde tillsammans.

5 EDSHULTS-TIDEN

Carl Jonsson väljs som folkskollärare och organist/klockare i Edshult ⁵

I Edshult (Södra Vedbo härad, Jönköpings län) hade den mångårige organisten/klockaren Anders Pettersson till följd av försvagad syn nödgats anskaffa vikarie alltsedan 1879. Pettersson hade börjat sin bana som socknens förste folkskollärare men var nu pensionerad. Därefter var Anton Theodor Widén skollärare till 1879, då Nils August Rehnström anställdes. Rehnström emigrerade till Amerika sommaren 1881. De förenade orgelnist- och folkskollärartjänsterna i Edshult var därför nu till ansökan lediga.

Till befattningen som folkskollärare och vikarierande organist/klockare fanns vid ansökningstidens utgång två sökanden: Carl Jonsson från Vetlanda och G.O.L. Lindqvist från Ornö. Skolrådet uppförde vid sitt möte 13 feb 1881 Carl Jonsson i första rummet. De båda sökanden kallades till att avlägga orgelnist- och folkskolläraprov. Jonsson avlade orgelnistprovet den 17 juli vid ottesångs- och högmässotjänsten i Edshults kyrka och folkskolläraprovet den 18 juli med undervisning i skolhuset vid kyrkan. Lindqvist infann sig inte till proven.

Vid extra kyrkostämman 31 juli 1881 valdes Carl Jonsson från Vetlanda till ordinarie folkskollärare och vikarierande orgelnist/klockare. Lärarlönen uppgick till 600 kr per år, vartill kom 75 kr i kofodersättning och 15 famnar barr- och björkved. Vikariatet för den senare befattningen gällde så länge som den ordinarie orgelnist/klockaren Pettersson levde. Samtidigt ålades Jonsson att under vikariatiden avlägga orgelnistexamen. Arvodet för vikariatet om 100 kr utbetalades av Pettersson.

Carl tillträdde tjänsten den 7 augusti. Han var då 22 år. Sannolikt bosatte han sig i Edshult kring denna tidpunkt, även om den formella flytttesten från Vetlanda är daterad 19 oktober. Han bosatte sig i lärarbostaden i Sockenstugan mitt emot kyrkan. Carl fick efter ansökan sin lärarbostad reparerad och erhöll medel för att odla trädgård kring byggnaden. Däremot fick han avslag på en begäran om egen källare.

Under Carl Jonssons tjänstgöringstid fanns inom Edshults skoldistrikt två lärartjänster; en folkskollärare och en småskollärarinna. Folkskolan var flyttande, dvs undervisningen bedrevs 3-4 månader i en skola i taget. De tre skolhusen låg i Edshult (sockenstugan), Vickenstorp och Gumarp.

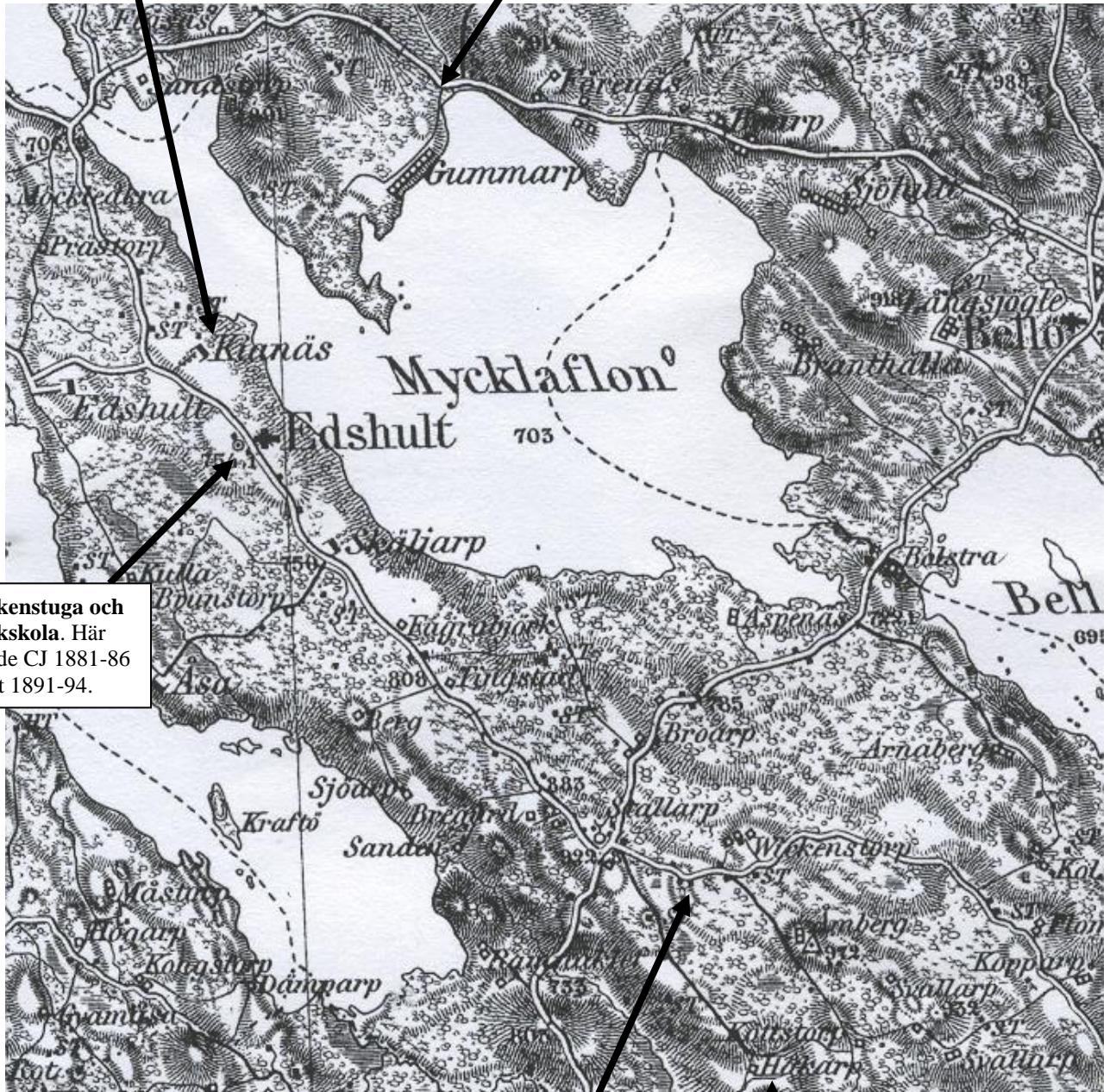

Området vid Edshults kyrka idag (2009). Till vänster församlingshemmet, som ligger på den plats där Sockenstugan tidigare låg.

⁵ Ur Edshults kyrkostämmoprotokoll 1875-1905. Edshults HFL 1871-96. Skolrådets protokoll 13 feb 1881.

Kianäs. Här bodde CJ 1894-1923.

Skolan i Gummarp.

Sockenstuga och kyrkskola. Här bodde CJ 1881-86 samt 1891-94.

Skolan i Vickenstorp.

Håkarp. Här bodde CJ 1886-91

Edshult under Carl Jonssons tid (generalstabskartan 1876), beläget på landtungan mellan sjöarna Mycklaflon och Solgen. Namnet Edshult är känt sedan 1300-talet. Förleden betyder "passage mellan vattendrag" och efterleden "lövvegetation". Invånarantalet i Edshults socken var under 1880-talet ca 800-900 personer. Den centrala orten var Stallarp. Idag ingår Edshult i Eksjö kommun.

Carl blir ledamot i kommunalstämman och kyrkostämman ⁶

Genom 1862 års kommunallagstiftning hade kommunalstämman införts som landskommunernas högsta beslutande organ. Till skillnad från föregångaren, sockenstämman, där ortens präst var självskriven ordförande, var kommunalstämman en borgerlig institution. Ordförande och vice ordförande utsågs på fyra år. För att verkställa kommunalstämmans beslut inrättades en kommunalnämnd. Kyrko- och skolfrågor blev den samtidigt inrättade kyrkostämmans område. Rösträtt vid kommunalstämman hade alla som betalade skatt i kommunen. Rösterna räknades (fram till allmänna rösträtten 1918) i fyrkar ⁷ som var direkt kopplade till hur mycket skatt den röstberättigade betalade för sitt jordäggande och sina inkomster.

Carl engagerade sig tidigt i socknens angelägenheter och blev ledamot i kommunalstämman och i kyrkostämman. Första gången han nämns i kommunalstämmans protokoll är den 30 dec 1881, då han valdes till bibliotekarie för sockenbiblioteket, en förmodligen inte alltför betungande syssla då biblioteket endast innehöll ett litet antal böcker och knappt anlätades. 1883 blev han ledamot i årets taxeringskommitté, ett uppdrag som han hade åtskilliga gånger under årens lopp. Inom ramen för kyrkostämman åtog sig Carl Jonsson uppgifter som rörde reparation och underhåll av kyrkan och sockenstugan och skötseln av kyrkojorden. Båda stämmornas möten hölls i Sockenstugan och besluten kom menigheten till del genom att protokollen lästes upp i kyrkan av prästen. Carl var tidvis även ledamot i kyrko- och skolrådet.

Bröllop 1882 ⁸

Den 14 okt 1882 vigdes folkskolläraren Carl Jonsson och hemmadottern Christina Johansdotter från Skog. Han var snart 24 år och hon snart 26 år. Carl och Christina kände varandra sedan barnsben. Byarna där de växte upp låg i samma trakt och de gick samtidigt i samma skola. Christinas flyttattesten från Vetlanda till Edshult bär vigseldatumet.

Boendet i sockenstugan 1881-1886 ⁹

Carl och Christina bodde den första tiden i sockenstugan. Denna tvåvåningsbyggnad rymde förutom själva sockenstugan, vilken var en samlingssal för sockenstämmans möten, även skolsal och två lärarbostäder. Carl och Christina bodde i lärarbostaden på nedre våningen. I lägenheten ovanför bodde ordinarie organisten/klockaren Anders Pettersson fram till sin död 1886. Därefter bodde hans dotter Anna Sofia Pettersson kvar några år, tills småskolelärarinnan Ada Widén flyttade in. Det fanns även en liten pigbostad i byggnaden.

Carl och Christinas första barn Agnes föddes 1884 i Sockenstugan. Dopvittnen var inspektör Nydal från Edshults säteri och Anna Sofia Pettersson. 1886 flyttade Carl med familjen till gården Håkarp. 20 maj 1886 beslöt kyrkostämman att ”av skolläraren, som nu mer icke begagnar sig av sina boställslägenheter, förhyra desamma mot en årlig ersättning av 25 kr”.

⁶ Edshults kommunalstämmoprotokoll 1862-92. Uppslagsböcker.

⁷ Kommunens fyrkalslängd utgjorde även röstlängd. Varje fyrk gav en röst. Ju högre inkomst och förmögenhet, desto mer betalade man i skatt och desto fler fyrkar fick man. Ju fler fyrkar, desto fler röster. 1900 maximerades antalet fyrkar till 5000 per individ, och 1909 infördes en fyrtiogradig skala som innebar att man fick röster i proportion till inkomsten.

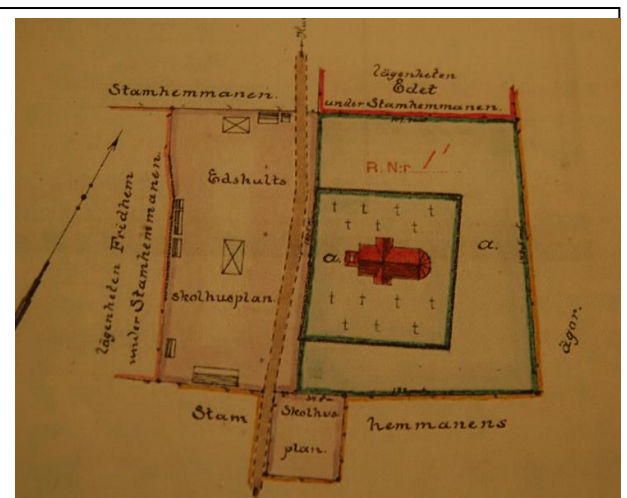
⁸ Vetlanda vigselbok 1881-94, utflyttningslängd.

⁹ Edshults HFL 1881-87. Edshults kyrkostämmoprotokoll 1896-97. Brandförsäkringsverket 1890, 1897, 1899 och 1914. Hjalmar Edströms skrift Fattigstugehjonen, 1993. Hembygdskaren Tore Sandh i Edshult. Besök på plats.

Sockenstugan i Edshult. Byggnaden uppfördes 1838, ombyggdes 1898 och revs i början av 1920-talet. Märkligt nog har inget foto påträffats av sockenstugan. Fotot visar sockenstugan i Hult, som byggdes ungefär samtidigt och efter snarlika ritningar.

Hjalmar Edström, född 1904 i Sockenstugan, har lämnat följande beskrivning av byggnaden: "Sockenstugan var uppförd av liggande timmer i två våningar med en oinredd vind. Ytterbeklädning var bräder, breda och försedda med hyvlade springlistor, målade i grå färg. Tegeltak. Två murstockar för öppna spisar i befintliga rumsutrymmen. Verklig "snickarglädje" hade man lagt ner på den veranda i två våningar, vilken uppförts vid huvudingången mot kyrkan. Nedre våningen bestod av, till vänster från ingången, sockenstuga med stor öppen spis, fyra fönster och ett stort långbord, svartmålat, fyra långbänkar samt en stol för ordföranden. Väggarna var tapetserade med mörka tapeter. Detta var hela inredningen. Till höger om ingången var klockarens lägenhet bestående av två rum och kök. Rummen hade öppna spisar. I köket fanns en öppen spis för matlagning samt en bakugn. Andra våningen var skolsal, denna låg över Sockenstugan, över klockarbostaden fanns en lägenhet för småskolelärarinnan".

Skol- och kyrkområdet 1918. Sockenstugan ligger mitt för kyrkan. Norr om ligger ålderdomshemmet. Bakom Sockenstugan ligger sockenmagasinet samt bodar för ved, avträde och likbod. Här låg även även klockarens bod för redskap och spannmål. Vidare en liten ladugård ursprungligen för klockarbostället men senare använd av torpet Fridhem. Söder och norr om sockenstugan låg kyrkostallarna. Uthusen låg utanför en 2½ m hög hagtornshäck som omgärdade sockenstugan och skolbarnens lekplan.

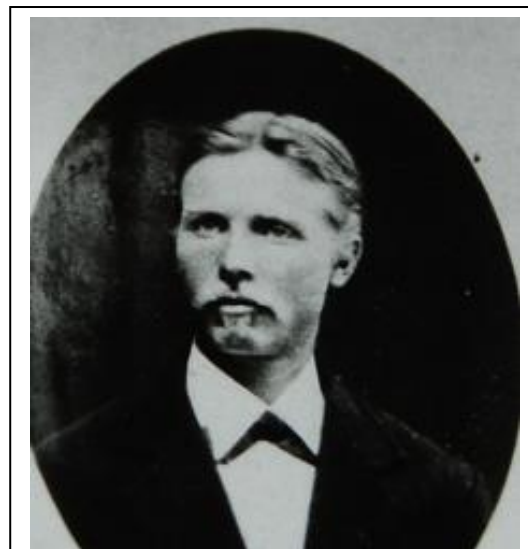
Norr om kyrkogården syns idag ännu den jordkällare som användes gemensamt av kyrkan, sockenstugan och fattighuset. Söder om kyrkogården låg klockarens odlingar, den s k klockarjorden.

Sammanträdesbord, valurnor och ordförandeklubba från Carl Jonssons tid. Förvaras i Edshults församlingshem.

Ordförande i socknens kommunalstämma 1885-1888¹⁰

Till ordförande i socknens kommunalstämma valdes hösten 1884 Gustaf Rosenqvist i Fagrabjörk. Utlysningen av stämman kritiserades dock och Rosenqvist avsåg sig uppdraget. Vid extra kommunalstämma den 22 feb 1885 företogs nytt val av ordförande. På förslag fanns hemmansägaren Gustaf Peterson i Sjöarp, Per Johan Karlsson i Kållstorp, skolläraren C.J.Jonsson i Edshult och inspektör Albert.Nydahl på Edshults säteri. Efter omröstning erhöll Nydahl röster för 623 fyrkar och Peterson röster för 302 fyrkar. Men samtidigt erinrade sig ordföranden att såväl Nydahl som Peterson resterade med förfallna kommunalutskylder, varför ingen av dem kunde anses valbar. Stämman uppfordrades att föreslå någon annan person till befattningen. Stämman utsåg då enhälligt skolläraren C.J.Jonsson till sin ordförande under åren 1885-88.

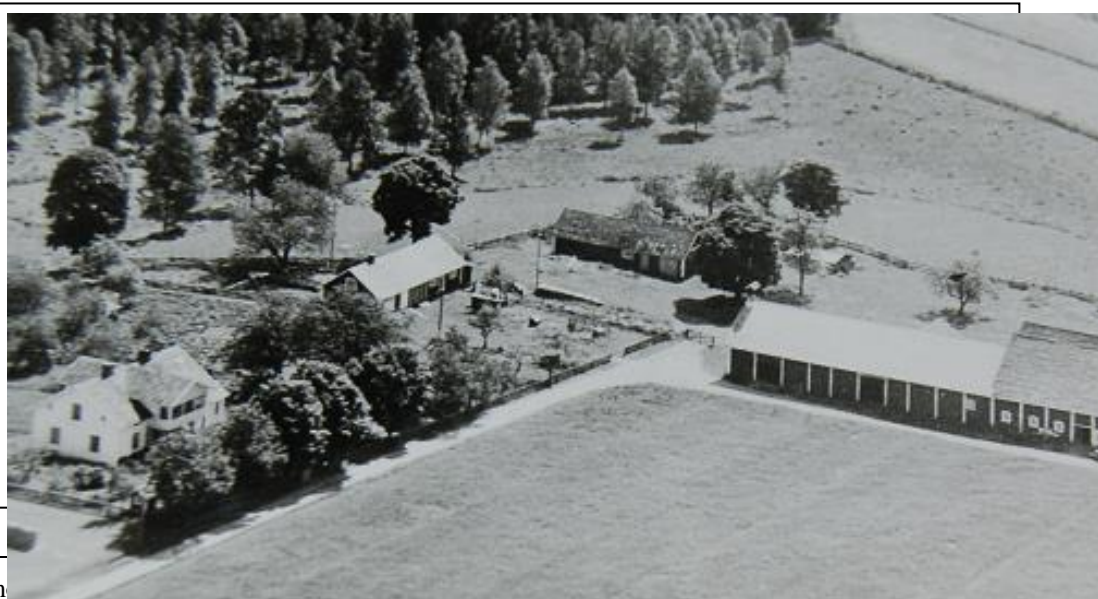
C.J.Jonsson, Kidanäs i ungdomen, troligen taget kring mitten av 1880-talet. Fotograf Karl Ågren. Foto från Edshults samhällsförening.

Carl Jonsson inträdde därmed som stämmans ordförande. Tre ordinarie kommunalstämmor hölls varje år. Den första stämman (i mars) behandlade föregående års räkenskaper och förvaltning samt val av landstingsmän. Den andra (i oktober) beslutade om kommunens kommande utgifter och inkomster. Den tredje (i december) granskade fyrktalslängden, debiterings- och uppbördslängden samt valde personer till olika befattningar inom kommunen. Därutöver hölls vid behov extra stämmor. Carl fullföljde uppdraget hela perioden, med undantag för mars-sep 1887, då han var sjuktjänstledig.

Boendet i Håkarp 1886-91¹¹

Carl Jonsson arrenderade Håkarp, en stor gård, vars produkter från jordbruk och boskap bör ha givit extra inkomster. Hur hade han råd att ta arrendet? Kanske fick han en del pengar när brodern tog över föräldragården i Stora Sälleryd. Troligen flyttade Carl med sin familj från Sockenstugan till Håkarp våren 1886, men de kom alltjämt ändå att vara skrivna i Sockenstugan. 1889 föddes dottern Nanny. Av allt att döma bodde familjen i Håkarp t o m hösten 1891, varefter de åter flyttar till Sockenstugan.

Håkarp, troligen på 1950-talet. Mangården där Carl Jonsson bodde fanns då inte kvar, men väl den stora ladugård som byggdes strax innan han kom hit. I övrigt syns nuvarande mangård, svinhus och hönshus.

¹⁰ Edshults kommunalstämma

¹¹ Edshult HFL 1881-96 samt kommunal- och kyrkostämmoprotokoll 1886-91. "Edshult i gången tid" anger att Carl Jonsson arrenderade Håkarp 1878-95, men denna uppgift synes inte vara korrekt. Carl undertecknade kommunal- och kyrkostämmoprotokollen åren 1886-91 med "C. Jonsson, Håkarp".

Ifrågasatt tjänst - avsked och återval¹²

När den ordinarie klockaren/organisten Pettersson avled 2 juli 1886 hade vikarien Carl Jonsson ännu inte avlagt orgelnist- och klockarexamen, trots att detta ålagts honom vid anställningen 1881. Denna uraktlåtenhet kom att vålla honom besvärligheter. Skolrådet beviljade 20 jan 1887 Carl Jonssons anhållan om tjänstledighet till den 1 maj för att avlägga orgelnist- och klockarexamen. Vid extra kyrkostämman 24 april beviljades han sjuktjänstledighet från folkskolans hållande till 1 juni samt anstånd med avläggande av examen till samma datum. Ledamoten i kyrkostämman Albert Nydahl, godtog inte beslutet. Han besvarade sig den 25 maj till domkapitlet över församlingens beslut att bevilja Jonsson ytterligare anstånd med examen. Han anförde att församlingen den 31 juli 1881 antagit Carl Jonsson till innehavare av förenade orgelnist/klockare- och skollärartjänsterna på det sätt att Jonsson skulle tjänstgöra endast som vikarie för ordinarie orgelnisten och klockaren med förpliktelse att under tiden avlägga orgelnistexamen. Orgelnisten och klockaren hade avlidit utan att Jonsson under tiden avlagt examen. Nydahl yrkade därför på att kyrkostämmans beslut skulle upphävas och att de förenade orgelnist/klockare- och skollärartjänsterna skulle ledigförklaras.

Vid kyrkostämman den 13 juni 1887 dryftades en anhållan från skollärare Jonsson att pga läkarintyg, utfärdat av doktor Norberg i Eksjö, få ytterligare permission från skolans upprätthållande. Stämman dryftade om den var behörig att avgöra denna fråga då Jonsson brustit i sitt fullgörande och sålunda kan ifrågasättas vara skollärare i församlingen samt om församlingen handlar enligt lag om den avgjorde denna sak utan att förklara platsen ledig. Slutligen begärdes votering och genom den beslöts med 375 röster mot 336 röster att idag upptaga och avgöra saken (Carl Jonsson själv deltog själv i beslutet med 165 röster). Då denna sak var avgjord beviljades Jonsson tjänstledighet till 1 september, med villkor att han själv och på egen bekostnad skaffar en ersättare samt håller församlingen skadeslös för möjlig förlust av statsanslaget samt att Jonsson nämnda dag inställer sig till tjänstgöring. Protokollet undertecknades av mötesordföranden kyrkoherden Axel Westin och justerades bl a av Carl Jonsson.

Domkapitlet inhämtade kyrkostämmans yttrande över Nydahls besvär. Kyrkostämman stod på sig. I yttrandet, författat av ledamoten handlanden Axelsson i Stallarp, som antogs av vid en välbesökt extra kyrkostämma den 26 juni, anføres att anställningsvillkoren endast gäller orgelnisttjänsten och inte folkskollärartjänsten och att det i socknen endast finns ett försvinnande fåtal som håller hårt på de villkoren, antagligen för att utesluta Jonsson från sin med stor skicklighet skötta folkskollärartjänst. Alla övriga hyser den livligaste önskan att Jonsson fortfarande får ägna sin dugande förmåga i församlingens folkskola. På grund härav yrkades att besvären lämnas utan avseende.

Domkapitlet behandlade ärendet 11 aug 1887. Först konstaterade man att ostridigt är att församlingen beslutat att orgelnist/klockare och folkskollärartjänsterna skall vara förenade och att Carl Jonsson vid tillsättandet av dessa tjänster 1881 varit inkompetent till orgelnist- och klockarssysslan. Av det skälet borde hans ansökan inte ha upptagits bland förslagen. Församlingens beslut strider därför mot allmän författning och överskrider dess befogenheter. Beslutet att tillsätta Jonsson anses därmed vara ogiltigt. Domkapitlet undanröjer samtliga för tjänstens återbesättande vidtagna åtgärder och förordnar att de förenade orgelnist/klockare- och skollärartjänsterna i Edshults församling ånyo skulle ledigförklaras. Även kyrkostämmans beslut den 24 april upphävdes. Därmed var Carl Jonsson entledig från sin tjänst.

Den 27 november diskuterade extra kyrkostämman om klockare/orgelnist- och skollärartjänsterna i fortsättningen skulle vara förenade eller inte. Nydahl drev förslaget att tjänsterna fortfarande skulle vara förenade. Kyrkvärden Jonas Peterson i Tingstad anförde att tjänsterna borde skiljas eftersom man kunde anta att ingen sökande anmälde sig till skollärartjänsten utan att den fick upprätthållas av vikarie tills Jonsson hunnit undergå orgelnistexamen och blivit kompetent att söka och erhålla tjänsten. Skälet var att kyrko- och skolrådet önskade behålla Carl Jonsson som lärare, och att Carl Jonsson förklarat att han skulle kunna erlagga klockare- och orgelnistexamen inom två månader. Med knapp majoritet beslöts att skilja tjänsterna åt och att tjänsterna var för sig skulle ledigförklaras. Ansökningstiden utsträcktes till 1 april 1888.

¹² Edshults kyrkostämmoprotokoll 1875-1905. Protokoll från Linköpings domkapitel 1887. Edshults HFL 1892-96. Skolrådets protokoll 1887-88.

Vid kyrkostämman den 20 december 1887 bestämdes den blivande skollärares lön till 600 kr/år vartill kom kofoderersättning, 15 famnar ved samt bostad om två rum och kök en trappa upp i sockenstugan. Lönen till blivande klockaren/orgelnisten bestämdes till 225 kr samt som hittills tre mindre åkerlyckor och höbärgning på nya och gamla kyrkogården. Som bostad avdelades två rum och kök på nedre botten i Sockenstugan. Om tjänsterna skulle förenas skulle lägenheten på övre våningen vara avdelad för befattningshavaren, medan lägenheten på nedre våningen skulle disponeras av församlingen. Vidare beslöts att skolan skulle upprätthållas med vikarie till dess en ordinarie lärare blivit tillsatt. Som vikarie antogs den nuvarande skolläraren Carl Jonsson med hela skollärlönen. I praktiken fortsatte alltså Carl Jonsson att tjänstgöra som socknens folkskollärare, låt vara i egenskap av vikarie till sig själv. Därefter beslöt församlingen att klockar/organist- och skollärbefattningen fortsatt skulle vara förenade (man ändrade alltså sitt beslut 27 nov) och att tjänsten fortast möjligt skulle ledigförklaras. Vid extra kyrkostämma 29 april 1888 dryftades om orgelnist- och klockaresysslans upprätthållande under vikariatstiden. Beslöts att uppmana Carl Jonsson att åta sig vikariatet, vilket han gjorde.

Så utlystes de förenade tjänsterna. Tre sökanden anmälde sig: skolläraren/orgelnisten O.N. Lindgren i gotländska Burs, skolläraren/orgelnisten och kandidaten C.A. Ternblad i Vetlanda samt vikarien på stället Carl Jonsson. Vid skolrådets möte 30 sep granskades ansökningarna. Alla sökanden ansågs kompetenta. Lindgren ansågs visserligen något mer meriterad än de övriga, men då Jonssons betyg var högre beslöt skolrådet att föreslå honom i första rummet. Då det visade sig att Ternblad samtidigt sökt plats i en annan församling blev han struken. Vad Nydahl tyckte kan vi inte veta, han hade nu flyttat från socknen.

Val förrättades vid extra kyrkostämma den 16 december. Carl Jonsson erhöll 1.397 röster och Lindgren erhöll 878 röster. Carl Jonsson valdes därmed på nytt till församlingens klockare/orgelnist och folkskollärare med tillträde 1 jan 1889. En stor seger för honom, även om hans officiella anställningstidpunkt kom att reduceras (från 1881 till 1889). Lärarlönen blev 700 kr per år och klockarlönen 225 kr, därtill kom kofodersersättning om 75 kr, vedbrandsersättning 15 kr samt bostad om två rum och kök.

Poststationsambitioner för hustrun¹³

Carl hade ambitioner för sin hustru, vilket framgår av protokollet från extra kommunalstämma 27 jan 1889. I mangårdshuset i Skäljarp hade kronolänsman Gustafsson förestått poststationen sedan länge. Kungl Maj:t Befallningshavare (länsstyrelsen) hade nu begärt församlingens förslag på lämplig person som var villig att från 1 april 1889 genom kontrakt med Kongl. Generalpoststyrelsen överta befattningen som poststationsföreståndare inom Edshults kommun, med ett årligt arvode om 120 kronor. Kommunstyrelsen föreslog Anna Christina Jonsson (hustru till skollärare Jonsson). Mötesordförande var Carl Jonsson. Tjänsten kom dock att tillsättas med Gustafssons dotter Aurora och senare med dennes syster Axelina.

Åter i Sockenstugan 1891-94¹⁴

Familjen bosatte sig, kanske vid jultid 1891, åter i tjänstebostaden i Sockenstugan, troligen i nedervåningen. I huset bodde då även småskollärarynna Ada Widén och en piga. Av allt att döma bodde familjen i Sockenstugan ännu hösten 1894, då de flyttade till Kianäs. Sedan de lämnat Sockenstugan utnyttades bostaden till olika arbetarfamiljer.

¹³ Protokoll från extra kommunalstämma 27 jan 1889. Postdirektionen Östra distriktet, förteckning över poststationsföreståndare. ”På post i norra Småland” av Erik Lindgren, 1990.

¹⁴ Edshults HFL 1892-96.

Boendet i Kianäs (Kidånäs¹⁵) från 1894¹⁶

19 sep 1892 köpte organisten och skolläraren Carl Jonsson en avsevärd andel av Edshults säteris ägor då han för 31.900 kr och med tillträde samma dag blev ägare till fastigheterna Kianäs 2¼ mtl frälse och Sutarp ½ mtl frälse. Säljare var ägaren av Boxholms Bruk patronen Carl Pontus af Burén och hans fru Amalia Key, hon bördig från säteriet. Fastigheterna bestod till största delen av skog men även åker- och ängsmarken var betydlig. Ttalt omfattade Kianäs ca 400 hektar. Carl Jonsson blev därmed en av de största jordägarna i socknen. Endast säteriet och gården Norrsånna hade ägor i samma storleksordning. Hur hade han råd? Utöver inkomster från sina olika sysslor hade han utifrån sin uppnådda ställning säkerligen skapat goda bankförbindelser.

I köpevillkoren ingick övertagande av arrendekontrakt med villkor att bönderna fick inneha fastigheterna till arrendetidens slut men även att bibehålla å egendomen boende fattige, nämligen Otto Samuelsson i Skogseryd och Johan Johansson i Fridhem vid de rättigheter de hittills åtnjutit. Arrendatorerna bodde i mangårdshuset men lämnade Kianäs under hösten 1893 likasom rättaren Svensson och ytterligare en familj. En nya arrendator tog över och en hushållerska flyttade in. Det verkar som att Carl Jonsson flyttade till Kianäs med sin familj under hösten 1894 (formellt den 6 nov). 1895 föddes dottern Viktoria. CJ kom att vara ägare av Kianäs 1892-1917, men bodde här till sin död 1923.

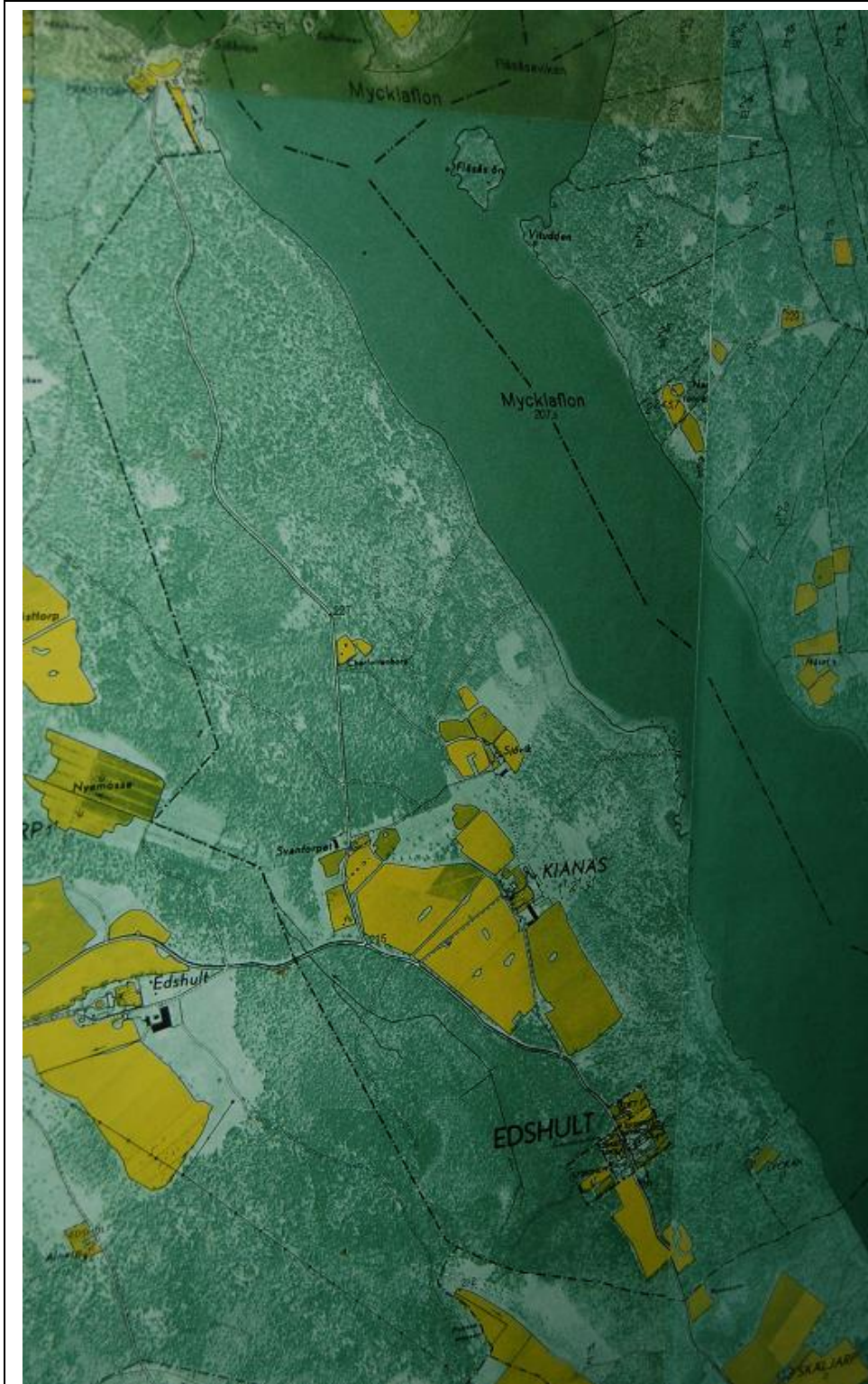

Stolta nyblivna ägare till egen gård. Familjen i Kianäs 1894 eller 1895.

Fotograf Rudolf Pettersson i Höganäs. Foto från Evy Krause.

¹⁵ På 1600-talet och ännu vid mitten av 1850-talet bestod Kianäs, på 1380-talet omnämnd som Kydhianaes, av tre gårdar som låg nära varandra och bildade en by. Byn låg under Edshults säteri som ägde åtskilliga byar i trakten. Kianäs är enligt ortnamnsarkivet i Uppsala en sammansättning av kid(killing) + näs(landtunga).

¹⁶ Lagfartsprotokoll för Södra Vedbo härad 1892, 1909, 1917, 1918, 1919, Fyrktalslängd för Edshult 1895-98 (L1d), Edshult HF 1892-35, brandförsäkringsvärdering 1893 och 1918. Fastighetsbok. Edshults HFL 1892-96, FB 1897-22. Avsöndringshandlingar för Fridhem 1903 (Lantmäteriet). Upplysningar från hembygdsforskaren Tore Sandh, f d arrendatorn Ingrid Wrigfors samt f d anställd hos Bruzafors-Hällefors Bengt Karlsson.

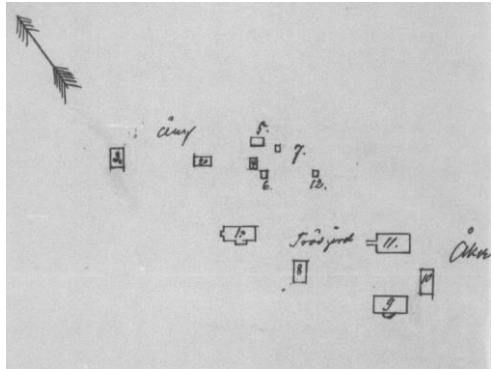

Vid tidpunkten för köpet sträckte sig Kidanäs-fastigheten norrut längs nya kyrkovägen (Kidånsmovägen) nästan till Sjöbron, i öster till Mycklaflon, i väster ungefär längs Prästtorpsvägen (gamla kyrkovägen), över Nyemossen och ner mot Skäljars ägor i söder. Gränsen är densamma på denna ekonomiska karta från 1954. Förbi säteriet och kyrkan löpte allmänna landsvägen.

Fastigheten Kianäs 2¼ mtl bestod sedan länge av Kianäs Mellangård nr 1, 1 mtl frälse (1:1), Kianäs Norrgård nr 2, ¼ mtl frälse (2:1) och Kianäs Södergård nr 3, 1 mtl frälse (3:1). Kianäs hade långt tidigare varit en by under säteriet med tre mangårdshus intill varandra. 1833 fanns endast ett mangårdshus, förmodligen det som Carl Jonsson blev ägare till.

Gården befolkades under Carl Jonssons tid, förutom av hans egen familj, av en arrendator med familj, hushållerska, pigor och dräng. Gården hade fyra hästar, 20-30 kor och ungdjur samt svin och höns.

Förutom mangården fanns under Carl Jonssons tid följande ytterligare boställen på Kidånäs-fastigheten: soldattorpen Svantorpet och Sjöviken, backstugan/torpet Skogseryd (med en smärre lanthandel) samt lägenheterna Sälleryd(Lyckan), Fridhem och Edet.

Husen enligt brandförsäkringen 1918

(byggår inom parentes).

1. Bostadsbyggnaden. 2. Arrendatorsbostad (1909). 3. Drängstuga. 4. Vedbod/bykrum.
5. Svinhus (1905). 6. Avträde (1890).
7. Hönshus (1905). 8. Visthus- och spannmålsbod (1885). 9. Loge (lador). 10. Stall och redskapsbod (1890).
11. Ladugård med fähus och körbro till skullen. 12. Brunn.

Flygfoto över Kianäs från 1950-talet (tavla hos Ingrid Wrigfors i Broarp). Längst fram till vänster syns mangårdsbyggnaden med visthusboden till höger. Bakom syns från vänster arrendatorbostaden, svinhuset och drängstugan (dessa tre hus är de enda som finns kvar idag). Till höger ladugård och vagnskjul (båda brann 1958). På platsen för det lilla garaget fanns tidigare en logbyggnad, vilken troligen revs på 1920-talet. Idag är Kianäs sommarbostad.

Vykort, troligen omkring 1905. Övervåningen hade ganska nyligen byggts till. Personerna på fotot är Carl Jonsson, hustru Christina i dörren samt dottern Nanny med fästmannen Gustaf Ericson.

Huset mätte 15,5 x 8 m och innehöll sju rum med förstuga och vind. Rakt fram bakom förstugan låg salen. Till vänster låg kammare och kök med en köksförstuga på gaveln. Till höger två rum. Ovanpå fanns en oinredd vind och ett eller två rum. Byggnaden hade spåntak, var klädd med bräder och struken med blåvit slamfärg, en färg som ska ha använts på finare hus i trakten. Huset var sannolikt uppfört i slutet av 1700-talet eller i början av 1800-talet. Efter Carl Jonssons tid användes huset som skogsvaktarbostad. Huset revs på 1950-talet, och en skogsbilväg drogs tvärs över hustomten.

Dottern Agnes gifter sig 1908

1908 vigdes äldsta dottern Agnes med prästen Sven Björkdahl från nordskånska Visseltofta. Agnes flyttade till hans tjänsteboställe i Fornåsa på östgötaslätten. Sven och Agnes fick barnen Sven-Otto 1909, Svea 1910, Bertil 1911, Majken 1914, Ebbe 1916 och Åke 1922.

Äldsta dottern Agnes bröllop 1908 i Kianäs. Flaggstången har flyttats från rondellen och är husmonterad.

Bakre raden fr v: Okänd herre, P-G Jonsson i Fifflekull (bror till Carl Jonsson), P-G:s son Gustaf, okänd herre i hatt, kanske brudgummens syster Ingrid Svensdotter (senare Strömberg). Längst bak i mitten står vigselförrättaren Gustaf Andersson. Möjligen är herrn i hatten till höger Karl Anders i Åsa, och till vänster om honom Alma Rosenqvist i Fagrabjörk. Längst till höger sannolikt Hugo Rosenström i Fläsås.

De tre vitklädda brudtärnorna är Mina Rosenqvist i Fagrabjörk, Svens brorsdotter Sofia Svensson i Traryd och okänd. Snett bakom den senare står poststationsföreståndarinnan Axelina Gustavsson i Skäljarp. Till höger om tärnorna är det kanske Märta och Per Svensson i Björkerås (brudgummens bror). Till vänster om **brudparet Agnes och Sven Björkdahl** sitter Agnes far Carl Jonsson i Kidanäs, bakom Agnes står systemen Nanny med fästman Gustaf Ericson. Till höger om brudparet sitter Agnes mor Christina Jonsson och mormor Eva Karin Samuelsdotter. Bakom Christina står systemen Frida (senare gift Cederborg) och Agnes syster Viktoria. Längst till höger står P-G Jonssons döttrar Sigrid och Hilma. Den vänstra vitklädda sittande damen är småskollärarynna Ada Widén.

Foto från Elisabeth Jonsson i Ekenässjön.

Carl Jonsson som folkskollärare ¹⁷

1842 hade den obligatoriska folkskolan införts i Sverige och alla socknar skulle ordna skollokaler och anställa lärare. Inledningsvis var folkskolan fyraårig, men blev snart sexårig. Den bestod av småskola (klass 1-2), storskola (klass 3-6) och frivillig fortsättningsskola (klass 7-8). Skolpliktsåldern var 7-14 år. Bland ämnena fanns läsa, räkna, skriva, teckning, geografi, historia, kristendom och gymnastik med lek och idrott.

I Edshult hade i samband med kyrkobygget 1836-38 uppförts ett skolhus kombinerat med sockenstuga. Sockenens ende lärare ambulerade mellan skolhuset och tillfälliga lokaler. Under 1870-talet uppfördes skolhus även i Vickentorp och i Gumarp och småskolan inrättades. Småskollärarinna var Ada Widén, som kom att tjänstgöra till 1920, dvs hon var samtida med Carl Jonsson. Folkskolan bedrevs åtta månader om året och var flyttande, dvs undervisning skedde på en skola i taget. Tiden för skolans bedrivande skiftade under åren. 1888 bedrevs t ex folkskola från 1 april först vid kyrkan, sedan i Gumarp och sist i Vickentorp. 1895 beslöts att undervisning skulle ske tre månader vid varje skola, dvs undervisningstiden ökades med en månad. Exempelvis 1897 bedrevs folkskolan 15 jan -14 apr i Vickentorp, 15 apr – 14 juli vid kyrkan och 25 aug – 1 dec vid Gumarp med en veckas potatislov. Därtill två veckors fortsättningsskola. Småskolan bedrevs samma tider men med början i Gumarp. Några barn undervisades i hemmet. 1904 inrättades en fast mindre folkskola i Gumarp, med Karin Sabelström som första lärarinna. Den flyttande folkskolan, där Carl Jonsson och Ada Widén tjänstgjorde, bedrevs fortsättningsvis i kyrkskolan och Vickentorp som växelvis var folkskola och småskola. Folkskola bedrevs fyra månader under våren (feb-jun) i kyrkskolan med 20-25 elever och fyra månader under hösten (aug-dec) i Vickentorp, och småskolan tvärtom. Först efter dessa lärares tid kom en ny skolform, som innebar att småskola och folkskola skulle hållas samtidigt.

Lärarna hade sina ordinarie bostäder i Sockenstugan vid kyrkan, vardera om två rum och kök. När de bedrev undervisning i någon av de andra skolorna fanns det möjlighet att bo där. När Ada Widén exempelvis höll skola i Vickentorp under våren bodde hon där i ett rum om 3 x 4 m. Carl Jonsson föredrog att konsekvent promenera till skolan, endast i undantagsfall blev det häst och vagn. När han undervisade i Vickentorp traskade han 7 km två gånger om dagen över 20 år. Till Gumarp tog han sig vanligen förmodligen över sjön. Under hela sin tid undervisade Carl Jonsson i ämnena biblisk historia, katekesen, innanläsning, svenska språket, rättstavning, välskrivning, räkning, geometri, historia, geografi, naturkunskap, teckning, gymnastik, sång och trädgårdsskötsel. Han bedrev tidvis, mot extra ersättning, även aftonskola i kyrkskolan.

Carl Jonsson undervisade i följande skolor: Edshults kyrkskola 1881-1919, Gumarp 1881-1903 och i Vickentorp 1881-1919. 1901 hade lärarlönen och kofodersersättningen stigit till 1000 kr sammanlagt. Därtill kom löneved 110 kr. Från 1907 uppgick lönen till 1350 kr och löneveden till 200 kr.

Vickentorps skolhus (2003),
Uppfört 1874. 1926 flyttades huset något bakåt och sammanbyggdes med den nya skoldelen som syns till höger.

Skolbänk i Vickentorp
(2003).

Gumarps skolhus
Uppfört troligen i början av 1870-talet. Efter en brand 1889, och med tillfällig skola i Förnäs, uppfördes nytt hus 1890.

¹⁷ Edshults församling, kyrkostämmoprotokoll 1875-1941. Edshults församling, kyrko- och skolrådsprotokoll 1866-1932. Folkskollärarmatriklar 1882, 1885, 1889 och 1895. Uppslagsverk. "Inventeringsbok för Hults och Edshults socknar 1883--1927" (biskopsvisitation av pastoratet). Examenskatalog i Edshults folkskola.

Carl Jonsson med skolklass i Vickentorp omkring 1895. Foto från Edshults samhällsförening. Flickan längst fram i mitten är Emilia Palmér från backstugan Upland, född 1883, senare gift med handlanden Axel Henriksson i Stallarp. Pojken längst bak till höger är hemmansäggarsonen Carl Edvin Söderlind från Broarp, född 1882.

Carl Jonsson var en barsk lärare som höll hårt på disciplinen. Han hade total kontroll i klassrummet och minsta förseelse bestraffades hårdhänt. När klackjärnen skrapade i golvet visste barnen att det var dags. Gustav Nilsson berättar i "Edshult i gången tid" om sin skoltid i Vickentorp med Carl Jonsson som lärare som här följer i urval (troligen avses åren 1913-17):

I småskolan var lärarinnan Ada Widén alltid lugn och behärskad men visst kunde det förekomma örfilar eller luggning i håret någon gång, men det var i undantagsfall. Man visste att det skulle bli helt andra dagar i storskolan. De som gått åren förut berättade gärna vilka som fått stryk den dagen om man träffade dem på hemvägen.

C.J.Jonsson som bodde i Kidanäs - - - gick varje morgon och afton sträckan Kidanäs-Vickentorp och åter, sammanlagt ca 13 km tur och retur. När han kom om morgonen gällde det att vara inne och läsa på läxorna, och när han tog i dörren skulle alla resa sig i bänkarna där vi satt två och två i varje bänk. Hans hälsning var alltid "Morrn!" Och så skulle vi stående höra bönen Fader vår som äst i himlom allt under det att han snurrade tummarna intensivt om varandra och med blicken över pincenékanten såg efter vad som hände på vägen eller åkrarna kring skolan.

Så följde en timmes bibelläsning alltid Lukas evangelium, varje barn fick läsa en vers och sen förklarade han texten efter sin egen åsikt som till stor del gick ut på att varna för sekter som han kallade alla samfund utanför svenska kyrkan. - - - Efter rast följde förhör av läxan i Biblisk historia och katekesen som nu omfattade hela boken från pärm till pärm. Det fanns ingen undan flykt utan allt måste läras in ordagrant och ofta blev det att sitta inne på rasterna och läsa och om inte det hjälpte hände det att någon fick sitta efter en timma och läsa med förhör dagen efter. - - - Efter nästa rast var det dags för modersmålet som undervisningen i svenska språket hette och som huvudsakligen bestod i att lära de olika ljudens stavning och skiljeteckenslära samt förkortningar. Någon undervisning i satslära förekom inte under min skoltid, vilket däremot lästes när min bror gick hos C.J. tio år tidigare.

- - - Efter en timmes middagsrast blev det en timmes välskrivning. - - - Nästa timme var det förhör av läxan i historia, vilken liksom alla läxor måste kunna läsas upp ordagrant med namn och årtal felfritt. Dock var det endast svensk historia som lästes, aldrig världshistoria medan geografi däremot omfattade hela världen. - - - Räkning förekom en timme varje dag. - - - varje dag var det en timmes innantilläsning ur Läsebok för folkskolan. - - - Sista timmen på fredagarna var det teckning vilket många tyckte var det roligaste på hela veckan. - - - Det var inte alltid som teckningstimmen var särskilt rolig vilket jag själv fick en sorglig erfarenhet av. Jag hade mitt på timmen tecknat slut på min ritbok och skulle just gå fram till C.J. och köpa en ny men innan jag steg upp höll jag den fullskrivna boken en aning på sned mot min kamrat i bänken för att visa att den var slut. Mer behövdes inte, på några sekunder hade jag C.J. över mig. Som en glupande ulv höll han mig i ena örat medan han med andra handen hackade mig på andra örat med en stålkantad linjal en god stund. Denna linjal var i flitigt bruk, ofta slog han med den på öronen tills det blödde.

Han hade alltid grova läderskor med klackjärn och hans favoritställning var att sitta med benen rakt fram sträckta under katederbordet och om den allra minsta småsak hände i salen som t ex om någon viskade något till en kamrat eller vände sig om och tittade utåt vägen, rev han till sig fötterna med ett olycksbådande rasp och nästa sekund var han över syndaren med sin stålkantade linjal. Detta brak som uppstod när C.J. hastigt drog klackjärnen över det slitna trägolvet gick som en rysning genom alla barnen. Ingen visste vems tur det var denna gång. Om jag säger att alla skolbarnen fick leva i ständig skräck för C.J.s raseriutbrott så överdriver jag inte. Ett knep som han varje år lurade nykomlingar med var att sitta med båda händerna för ansiktet och låtsa att han sov men i själva verket såg han mellan fingrarna om någon tog sig friheter t ex att viska något till en kamrat och då var inte örfilen eller linjalen långt borta. Min mor som även gått sina skolår för C.J. berättade att han i yngre år varit en human och vänlig lärare som t o m en tid visat ett gudfruktigt sinnelag men övergivit detta och alltmer hemfallit åt spritmissbruk. Långt före min skoltid hade C.J. enligt vad min mor och flera andra personer berättat, slagit en pojke från Kolstorp med sin käpp så länge han orkade varefter han kastade pojken ifrån sig över en bänk så att pojken bröt tre revben. Pojkens förseelse var helt obetydlig och nu blev det skolrådssammanträde och det kom yrkande på att C.J. skulle avsättas från tjänsten men han hade inflytelserika vänner så det stannade vid en varning.

Det värsta jag såg under min skoltid ifråga om aga var när en pojke satt en knappål med spetsen upp i ner kamrats bänk. När denne kom in och satte sig ner stack han ju sig på nålen och skrek till ett utrop. C.J. som var mycket lyhörd var ögonblickligen inne i skolsalen och fick snart klart för sig orsaken till skriket. Han slängde upp pojken som anbringat nålen på bänken och gav sig på honom med sin grova med små knaggar försedda promenadkäpp som han använde när han gick mellan Kidanäs och skolan. Den arme pojken gav upp hemska vrål men C.J. gav inte upp förrän han var utmattad. Dagen därpå kom inte pojken till skolan men istället kom en släkting till pojken och de blev ett över två timmar långt samtal inne i kammaren. Besökaren var fö en gammal vän till C.J. Från den dagen fick pojken vara ifred. Aldrig några läxor eller frågor eller någon aga av något slag. Det var som om han inte hade existerat i skolan, men han skrev sida efter sida i sina böcker men det var aldrig någon kontroll av vad han skrev.

Man frågar sig vad som kunde vara orsaken till C.J.s obehärskade ilska och raseriutbrott men det var troligen hans med åren alltmer tilltagande spritmissbruk. Man kan också undra på varför inte prästen som då var högsta befälet över socknens skolor ingrep. Inte heller skolinspektören kom till skolan någon gång på fyra år. Säkerligen var C.J. så självständig att han inte tog hänsyn till vare sig präst eller inspektör och då ansåg de att det var lugnast att ej besöka folkskolan. Till småskolan däremot kom inspektören och prästen varje år. Även socknens ärende styrde C.J. och det sades att när han ledde kommunalstämmorna var han så säker på utgången av frågorna att han skrev protokollen färdiga innan han gick till stämman.

Men det var inte bara genom aga som han plågade sina elever. Kanske det var lika kännbart när han gjorde narr av en del barn inför hela skolan. Tydligt hade det inte ingått i hans utbildning att barn kan vara olika i sin förmåga att fatta och förstå och komma ihåg en sak som de hört eller läst om. En pojke, ingalunda obegåvad kunde stundom bli så paralyserad av skräck att han glömde rätta svaret. Han var ganska lång för sin ålder och det utnyttjade C.J. på detta sätt. ”Ja du länge drasut, du står här och bara glor och växer. Snart är du uppe mot taket så vi får gå efter Karl i Uppland te såga hål i taket. Sen kan du växa opp på vinden och stå däröpp å glo.”

Gustav Nilsson överdrev inte. I ett kyrko- och skolrådets protokoll från 25 juli 1889 hittar vi följande: ”Tillfölje av hos Pastor gjord anmälan att skollärare C.Jonsson brukar aga barnen medelst slag i huvudet samt att en flicka från Svantorpet t o m därav fått blånader och minnet förlorats, vilket sistnämnda sorgliga förhållande enligt skrivet brev från doktor A.Wiborgh i Eksjö till pastor, äger all sannolikhet för sig och flickan av honom totalt förbjudits all läsning under en längre tid, var skolrådet sammankallat liksom och skolläraren var närvarande. På Pastors tillfrågan medgav läraren att han vid lindrigare förseelser brukar bestraffa barnen medelst slag av linjal eller hand ”för örat” emedan det icke var förenat med ”någon fara” samt brukar ”uppigga” barnen medelst nyp i öronen eller luggning. Pastor förhöll läraren faran av all slags aga i huvudet och de förfärliga följder som därav kunna uppstå för t o m barnets hela liv samt det absolut förkastliga och bakvända sätt att uppigga barnen medelst nyp och luggning osv och synnerligen då Jonsson förr varit ute för de ”slå-i-huvudet”system och då varnats av pastor och skolråd samt lovat bättring och att sluta därmed. Skolrådet i dess helhet uttalar sin förkastelse av att slå i huvudet och erhöll Jonsson en skarp tillrättavisning härför och ett absolut förbud att i framtiden låta komma sig detta till last, då varning och anmärkning måste bli följd”. Även om stränghet hos dåtidens lärare var regel överskred han uppenbart gränsen för det acceptabla. Jämfört med sin bror Pehr Gustaf, som var folkskollärare i Vetlanda, sades det i släkten att ”Carl använde rottingen och P-G käften”.

Ingemar Svahn i Gumarps (2010) har hört berättas att CJ en gång luggade en pojke i håret över tinningen så att hår, hårrötter och skinn följde med och det blev ett öppet sår.

Mycket är således berättat om CJ:s lärartid. Han hade dock även sina ljusa stunder och hans stundtals goda humör kom barnen till del med humor och skoj och oväntad ledighet. Här ska också nämnas att CJ använde skolbarnen som fri arbetskraft, bl a för skogsplantering och frisådd på sina ägor. Möjligen var CJ:s omvittnade stränghet något olika över tiden. Tore Svensson i Sutarp berättar (2004) att hans mormor som hade Carl Jonsson som lärare i Edshult, tyckte att han var bra och rättvis.

Carl Jonsson med skolklass i Vickenstorp, dec 1914. Foto från Edshults samhällsförening.

Bakre raden från vänster: Elsa Dahlberg, Elsa Jonsson i Håkarps, Astrid Gustavsson, Rut Johansson, Ernst Johansson, Arendt Isaksson och Valter Dahlberg.

Främre raden från vänster: Karl Karlsson, George Jonsson, Gustav Nilsson (senare författare till ”Edshult i gången tid”), Hugo Widén, Signe Gustavsson, Agda Johansson och Märta Jonsson.

Oaktat detta erhöill han i ett tjänstgöringsbetyg 1896 följande vitsord från skolrådet: ”För undervisnings-skicklighet: Berömlig. För nit i sitt kall: Berömlig, vadan då han därjämte under sin tjänstgöringstid visat ett gott uppförande samt vunnit skolrådets fulla förtroende, varför skolrådet vill honom till det bästa förorda”. Vid ett skolrådssammanträde 1901 antecknades att skolrådet på det varmaste vill rekommendera folkskolläraren C.Jonsson att komma i åtanke vid utdelandet av de Setterstedtska gåvomedlen och beslöt för den skull meddela ett tjänstgöringsbetyg att han under sin tjänstgöring ådagalagt ”berömlig undervisningsskicklighet, berömlig förmåga att i skolan upprätthålla ordning och att i övrigt leda ungdomens uppfostran, berömligt nit samt en hedrande vandel”.

Gustav Nilsson menar att Carl Jonsson och Ada Widén var lärare av gamla stammen och obekymrade av utvecklingen och nya lärometoder. Att så nog var fallet kan anas av protokollet från biskopsvisitationen 1915: ”Att skolväsendet i Hult de senaste åren så väsentligt utvecklats väckte H.H. Biskopens synnerliga tillfredsställelse. Detsamma kunde däremot ej sägas om skolorna i Edshult, ty dessa tarvade vittgående förbättringar”.

CJ ska ha behandlat barnen olika, mest utsatta var statarbarnen. Hans egna döttrar, som även de var hans elever, fick bland de bästa betygen i klassen. Det berättas att fäderna till säteriets statarbarn ilsknade till på Jonssons stränghet mot barnen. De passade på honom i mörkret när han en söndagskväll återvände med häst och vagn efter festande i Eksjö. Han fick ett rejält kok stryk, en händelse från vilken han aldrig ska ha återhämtat sig.

Carl Jonsson som klockare, organist och kantor ¹⁸

Vad gjorde en **klockare**? Ursprungligen var uppgiften att vårda kyrkklockorna och ombesörja klockringningen. Senare tillkom många andra arbetsuppgifter t ex försångare, kyrkvaktare, skolmästare och biträde vid kyrkoböckernas förande. Vid Carl Jonssons tid kvarstod bland klockaruppgifterna främst att verkställa helgmåls- och förstagångsringning. Eventuella ännu kvarvarande klockareuppgifter som att handha kyrkans inventarier och biträda pastor i expeditionsgöromål överfördes efter hand till kyrkvårdarna. Från 1888 var Carl Jonsson socknens vaccinator, underställd provinsialläkaren i Eksjö.

När orglar infördes sköttes orgelspelandet av en särskild **organist**, eller så hade klockaren förenad tjänst som organist. Så var fallet med Carl Jonsson. Förmodligen dominerade organistsysslan, i vilken ingick att spela vid kyrkoceremonier, sköta orgeln och utveckla musikaliteten genom studier och daglig övning. Enligt 1880-talets instruktioner var organisten skyldig att rätta sig efter tjänstgörande präst när det gällde psalmernas takt, orgelstämmornas användande och beskaffenheten av preludier och utgångsstycken. Han var skyldig att med sin röst leda sången på ett värdigt sätt. För organister förelåg betygskrav i orgel, harmoni, sång, piano och pianostämning. 1881 infördes kyrkosångarexamen som krav för att inneha kantorsbefattningen.

Under 1800-talet hade klockarna började att organisera sig. 1901 konstituerades Sveriges Allmänna Organist- och Kantorsförening, SAOK, med syfte att arbeta för att höja kyrkosången och kyrkomusiken samt för att förbättra organist- och kantorskårens ställning i allmänhet. Carl Jonsson var kontraktsombud i SAOK. I en petition till Konungen samma år från rikets organister och kantorer framfördes krav på skärpt kontroll av orgelnist- och kantorsexamina i landsorten samtidigt som deras sociala och ekonomiska villkor borde förbättras. Vidare borde dessa kyrkotjänare befrias från klockarebefattningen, vilken ansågs hindra den kyrkomusikaliska utvecklingen. Av klockarens formellt omfattande uppgifter kvarstod i praktiken ändå endast att svara för att ringning verkställs och att biträda prästen med att anteckna nattvardsgäster.

Klockarbegreppet upphörde i början av 1900-talet, och ersattes av **kantor** (även om begreppet förekom tidigare) som då blivit en renodlad kyrkomusiker. Titulaturen för Carl Jonsson i hans kyrkliga befattning ändrades från organist och klockare till kantor. Lönen för organist-, kantors- och klockarbefattningen uppgick under alla år,

¹⁸ En petition från rikets organister och kantorer, Svensk läraretidning 1901. Klockare och organister före 1950, av Nils Göransson. Folkskollärarmatrikel 1889. Årsberättelser för provinsialläkaren i Eksjö, 1888-1900.

bortsett från vikariatstiden, till 225 kr. Därtill kom avkastningen från den jord han disponerade, vilken värderades till minst 100 kr.

Carl Jonsson lär enligt vad som berättas ”ha fått ljud i orgeln”. I en tidningsartikel berättar T.Ostwald att han och hans bror ofta följde med sin farbror, godsägaren J.A.Ostwald på Edshults säteri, vid kyrkobesöken. ”Själva predikningarna kanske vi inte hade så stor behållning av, men den högtidliga stämningen tilltalade oss, och vi njöt av sången och orgelmusiken. Den senare utfördes av kantorn, folkskolläraren C.J.Jonsson i Kianäs.”

Edshults kyrka, invigd 1838.

Nordströmsorgeln på vilken Carl Jonsson spelade.

Rotemästare Carl Jonsson ¹⁹

Som ägare till en bärkraftig gård var Carl Jonsson även rotemästare med ansvar att hålla soldattorp och avlöna en soldat med utrustning för den indelta armén. Eftersom Kianäs var en särskilt stor egendom ålåg det ägaren att organisera två soldater. Det vanliga var att en gård organiserade endast en soldat eller att flera gårdar delade på bördan. Att involveras i soldatroten var inget nytt för Carl Jonsson. Han, eller snarare hans hustru, hade närvarat vid regementets besiktning av soldattorp nr 2 Håkarp under den tid han var arrendator i Håkarp.

Kianäs svarade för soldattorpen nr 11 Kianäs (Svantorpet) och nr 12 Kianäs (Sjöviken) tillhörande Aspelands kompani inom Kalmar regemente. Varje soldattorp bestod av stuga, bod och ladugård med tillhörande kålhage, åker och äng. Torp nr 11 var vakant under Carl Jonssons tid och beboddes av en torpare men på nr 12 bodde soldaten Tingvall. Indelta armén avvecklades efter sekelskiftet men så sent som 1899 förnyade Carl Jonsson legokontraktet med soldaten.

Carl Jonsson med svågern Gustaf.
Fotograf Carl Edward Axelsson i Målilla.

¹⁹ Kalmar regemente, 4. Aspelandskompani, torphandlingar m fl handlingar 1763-1903 (kriagsarkivet). C.Grill ”Statistiskt sammandrag av svenska indelningsverket”.

Kommunalordförande 1913-16²⁰

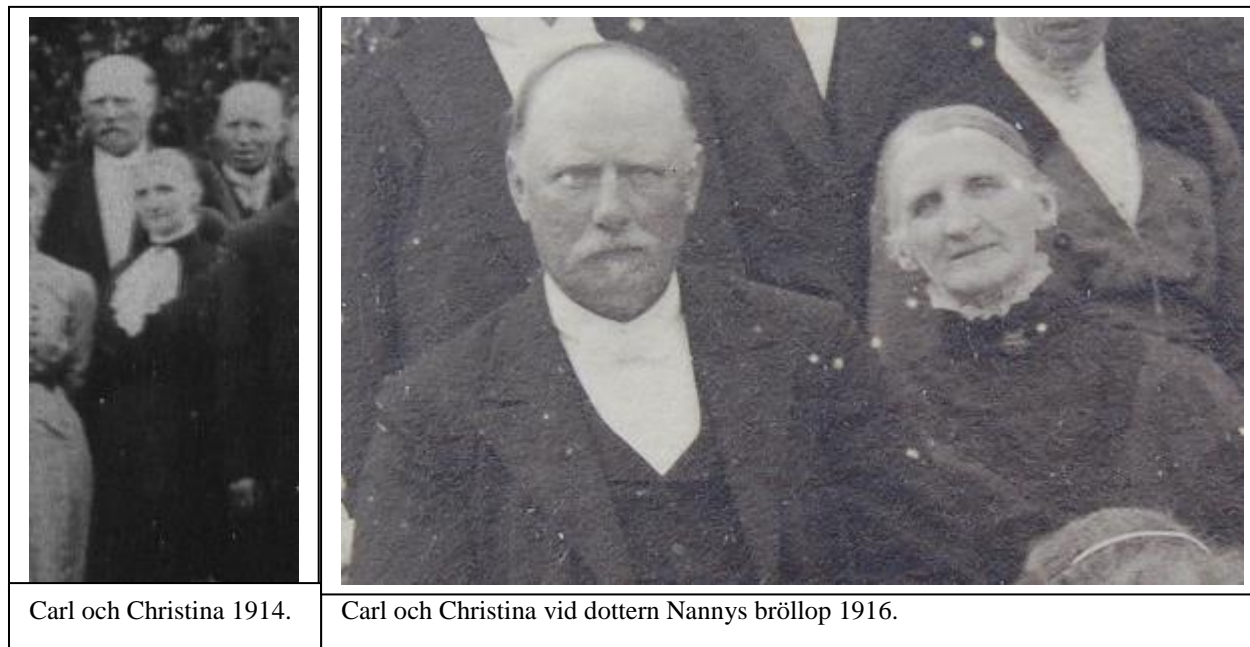
Carl Jonsson blev alltmer kommunalt aktiv. Från omkring 1890 åtog han sig bl a följande:

- Ledamot i taxeringsnämnden, nästan varje år
- Ledamot i skogsvårdskommittén under flera treårsperioder
- Ordförande i brandstodskommittén under fyra år
- Ordförande i kommittén som utreder nybyggnad av fattighuset
- Ordförande i mobiliseringsnämnden för uttagning av hästar och fordon för krigsberedskap i fem år
- Valman vid landstingsmannavalen, vid flera tillfällen
- Socknens ombud vid häradets vägstyrelsemöten i tingshuset i Eksjö, nästan varje år
- Socknens ombud vid Jönköpings läns brandstodsbolag, flera år
- Socknens ombud att delta i beslutet om nytt tingshus i Eksjö

Svensk lärartidning meddelade 1896 att folkskollärare C.J.Jonsson i Edshult blivit vald till landstingsman. Som sådan representerade han sin socken i landstinget under flera år. Landstinget ansvarade för en mängd för landstingsområdet gemensamma angelägenheter rörande hushållning, jordbrukets och näringslivets utveckling, anstalter för kommunikationsväsendet, hälso- och sjukvård, undervisning m m samt utsåg även ledamöter i riksdagen. Här ingick han i olika nämnder tillsammans med bl a landshövdingen, riksdagsmän och rådmän.

30 dec 1912 valdes Carl Jonsson för andra gången till kommunalstämmans ordförande under fyra år, 1913-16.

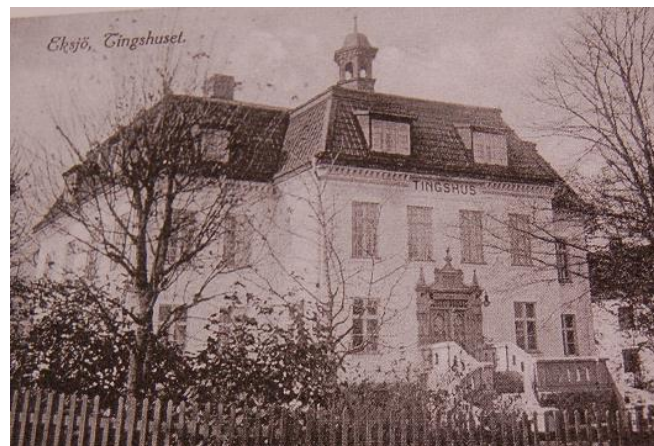
Socknens största jordägare dominerade helt de kommunala besluten. Carl Jonssons status kan även utläsas av röstlängden för 1915. Där framgår att han då hade en beräknad inkomst om 3.412 kr, vilket gav honom rätt till 15 röster. I socknen fanns endast två personer med fler röster; nämligen Karl Andersson i Åsa med 17 röster och Hans Jonsson Gelong på säteriet med 16 röster. Därefter kom bergsingenjör Blomberg i Norrsåna och fanjunkare Jonsson i Tingstad. Carl efterträddes som ordförande 1 jan 1917 av Karl Andersson i Åsa.

²⁰ Edshult kommunalstämmoprotokoll 1892-1932. Röstlängd för Edshults socken 1915 och 1916 (förvaras i f d Vickentorpsskolan). Jönköpings läns landstings protokoll och registratur 1893-1900.

Södra Vedbo härads tingshus runt 1900 vid Breviksvägen i Eksjö. På samma plats uppfördes 1911 ett nytt tingshus, till höger. Carl Jonsson var som sockenombud en flitig besökare i dessa lokaler.

Dottern Nanny gifter sig 1916

1916 gifte sig mellandottern Nanny med Gustaf Ericson, sedan de varit förlovade i över tio år. Gustaf var järnvägstjänsteman och de bosatte sig inledningsvis i Målilla men flyttade senare till Rosenfors. De fick barnen Karl-Eric 1917, Karin 1919 och Christina 1922.

Carl hade efter hand utvecklat ett tilltagande spritmissbruk, vilket uppenbart förde med sig en lynnighet. Ett uppfångat talesätt lyder: "Nu är hästarna i sken, nu kommer kantorn". Vid något tillfälle ska han ha varit så bakfull att han vid högmässan kröp upp till orgeln. När han under helgen varit i Eksjö och festat på stadshotellet fick hästen själv styra hemfärden.

En skandaliserande dotter

Dottern Viktoria blev gravid 1917 och födde i jan 1918 ett utomäktenskapligt barn. Detta var en stor skandal för hennes far med sin sociala ställning som socknens folkskollärare, kantorn och kommunalman. Carl blev så upprörd att han hotade att skjuta henne. Barnet sattes i fosterfamilj och Viktoria försköts från hemmet, åtminstone för en tid. I ett testamente, upprättat i juni 1918 av makarna Jonsson, anges att deras förmögenhet ska tillfalla deras barn eller deras bröstarvingar med ett undantag: Viktoria får under sin livstid inte lyfta det kapital som skulle tillfalla henne, utan blott uppbära den årliga räntan. Hennes arvslott skall förvaltas av lagligen tillsatt godeman. Efter hennes död skall kapitalet tillfalla hennes i laga äktenskap avlade barn. Om sådana inte finns tillfaller kapitalet hennes systrar eller deras bröstarvingar.

Carl Jonsson säljer Kianäs 1917 ²¹

1908 hade Carl Jonsson sålt halva ½ mtl Sutarps-fastigheten (den med byggnaderna på) för 5.000 kr till Karl Neuman, nyss hemkommen från Amerika, som byggde ny bostad här.

Inga arvingar kunde förväntas ta över Kianäs. 4 sep 1917 sålde Carl fastigheterna Kidanäs 2 ¼ mtl frälse (Mellangård 1:1, Norrgård 2:1, Södergård 3:1) och Sutarp ¼ mtl frälse (Sutarpsängen) till AB Brusafors-Hällefors i Lönneberga för 70.000 kr. I köpet ingick inte de vid kyrkan belägna avsöndringarna Edet, Fridhem

²¹ Lagfartsprotokoll Södra Vedbo härad 1918. Avsöndringshandling för Edshults kyrkogårds- och skolhusplaner 1918 (Lantmäteriet).

och Lyckan. Från början ingick inte heller Kyrkogårdsplanen och Skolhusplanen i köpet. Men efter häradsrättens invändning ändrades detta, varefter Brusafors-Hällefors omgående sålde dessa lägenheter till Edshults församling för vardera 500 kr. Carl förbehöll sig huvudbyggnaden till bostad under tio år samt rätt att använda del av trädgården enligt uppsatta märken, hönshuset och avträdeshuset närmast huvudbyggnaden. Köparen har att för säljarens räkning bygga källare, vishusbod och vedbod. Vidare har säljaren rätt till fiske i till egendomen hörande sjöar och vattendrag ävensom strandplats för redskap och båt samt fri väg dit. Vidare erhåller säljaren fri vedbrand efter utsyning fritt hemkörd men ej huggen. 3 par lass gödsel skall årligen tillhandahållas säljaren för trädgårdens skötsel, likaså fri grustäkt på gårdens ägor. 3 liter oskummad mjölk dagligen har säljaren rätt att erhålla vid gården till i orten gängse pris.

Carl köper Eksjö-fastigheten 1918²²

Efter försäljningen av Kidanäs investerade makarna i en fastighet i Eksjö. För 69.000 kronor köpte de 1 april 1918 gården och tomten nr 14 i andra kvarteret vid Norra Storgatan med därtill hörande baktomt och trädgård jämte tillhörande del av jordägan Draken väster om Österlånggatan. Sammanlagt 4.300 kvadratmeter. Säljare var dödsboet efter handlanden Hagström. Fastigheten, vilken tillträdde genast, hyrde de ut. Enligt uppgift bodde Carl här tidvis efter hustruns död.

Hoffstedtska eller Winrothska gården (2003). Fastigheten var i släktens ägo 1918-50.

Här har tidigare bl a varit färgeri och garveri. Den dominerade byggnationen på tomten består av tre sammanbyggda timmerhus med huvudlängan mot Norra Storgatan. Huvudlängan dateras till 1650 och är idag, liksom åtskilliga andra hus i den gamla trädgården, k-märkt. Den har återställts i tidigare tidstypiska skick, dock utan den inkörsport som fanns på husets mitt. Vid tiden för Carl Jonssons ägande hade inte huset dagens charmiga utseende utan saknade t ex utkragningen av övervåningen, var beklätt med gråmålad brädpanel och hade dåtidens stora fönster. Under Carl Jonssons tid fanns här Winroths sko- och läderaffär samt Hagströms och Idéns speceriaffär.

Vad hände med fastigheten efter Carl Jonssons död 1923? Fastigheten ärvdes av döttrarna Agnes, Nanny och Viktoria med en tredjedel vardera. Syskonen överlämnade förvaltningen till Gustaf Ericson. 1928 sålde Agnes sin tredjedel till Gustaf Ericson. Samma år infördes nya kvartersnamn och fastigheten benämndes Garvaren 1. Efter Gustaf Ericsons död sålde dödsboet (hans barn) samt Albert Cederborg (Viktorias förmyndare) 1950 fastigheten till Simon Lindholm.

²² Fastighetsboken. Köpebrev (Rådhusrätten Eksjö, lagfartsprotokoll 1818-20, 1929-32). Gravitationsbevis 1943. "Eksjö 1800-tal" av Lars Å.Hagberg 1988.

Christina dör 1919²³

Christina drabbades av njurproblem och insjuknade. En tid ska hon då ha bott i lägenhet i Eksjö, förmodligen för att få närmare till behandling. Sommaren 1918 var hon på brunnstur men var ändå inte kry efteråt. Hösten tillbringade hon mest sängliggande hela dagarna. Hon blev allt sämre och sprödare. I ett brev skrev Carl Jonsson: "Hon har endast varit sängliggande fyra dagar. Doktorn var här i onsdags, men han förklarade, att njurarna pga äggvitesjukdomen var förstörda, så att intet hopp var".

Christina dog 8 mars 1919 i Edshult i "njurlidande, äggvita" dvs diabetes. Hon blev 62 år. Carl ska ha varit mycket fäst vid sin hustru. Sannolikt restes deras gemensamma gravsten nu, och Carl ordnade med gravrätt för 50 år framåt.

Eksjö-tidningen mars 1919.

Missionsförbundets sångbok 319.
första versen:

*Guds namn är ett fäste i nöden,
I stormen den tryggaste borg,
Ett ljus, som ej slocknar i döden,
En tillflykt i jämmer och sorg.*

Psalm 213, första versen:

*Jesus är min vän den bäste,
Hvilkens like aldrig är;
Skall då jag så med de fleste
Öfvergifwa honom här?
Ingen skall mig kunna skilja
Ifrån den mig har så kär;
En skall wara bägges vilja
Alltid här och ewigt där.*

²³ Edshults FB 1908-23 via VALA. Dödsorsaksuppgift från FBF VALA samt från Agnes sjukjournal. Sjukdomsförloppet enligt brev från Viktoria resp Carl Jonsson.

Carl Jonssons sista tid ²⁴

Carl Jonsson pensionerades planenligt den 1 juli 1919 från den förenade tjänsten som orgelnist/klockare och lärare. Han hade då uppnått 60 levnadsår och räknade mer än 33 tjänsteår (från 1 jan 1887). 1 jan 1919 hade lärarlönen och kofodersersättningen höjts till 3.000 kr/år samt 350 kr i löneved. Därtill kom kantorslönen. Han berättigades till en årlig pension om 2.250 kr. Han efterträddes av organisten och folkskolläraren Henry Möller från Hult. Carl var ännu kommunalt aktiv. 30 maj 1920 syns han sista gången i protokollet då han som ordförande ”för dagen” ledde kommunalstämmans möte då såväl ordinarie som vice ordföranden har förfall. Ärendet berörde vägutbyggnad mellan Bruzaholm och Gumarp.

Han vistades huvudsakligen i Kianäs de sista åren. Här fick han bl a besök av barnbarnen, inte minst av Agnes äldste son Sven-Otto, men även Evy sedan han försonats med Viktoria. Gustav Nilsson skulle i sep 1922 CJ besöka sin syster i Kianäs som hade plats hos arrendatorn Elof Svensson. Systemen sa då: ”Nu måste du gå ner i trädgården och hälsa på vår gamle skollärare. Det är inte mycket med honom nu”. Gustav berättar att C.J. hade förändrats mycket på de fem år som gått sedan han såg honom. ”Läpparna var blå och torra, bröstet hävde våldsamt och när han talade kom det stötvis. Hjärtats hårda slag skakade hans överkropp. Efter att ha betraktat mig några ögonblick sa han: Ja då va då roligt att någon av mina gamla skolbarn vill komma och hälsa på mig. Jag sitter och ångrar att jag var alldeles för sträng men nu är det för sent. Allting är för sent, sa den gamle med stora tårar rinnande ner för de infallna kinderna. Jag ville ju fostra goda dugande medborgare och jag fick själv lära mig stränghet och disciplin men jag minns med grämselse och ånger hur sträng jag var. Det är så mycket jag ångrar, var det sista min gamla lärare sade med tårfyllda ögon när vi skildes för att aldrig träffas mer”.

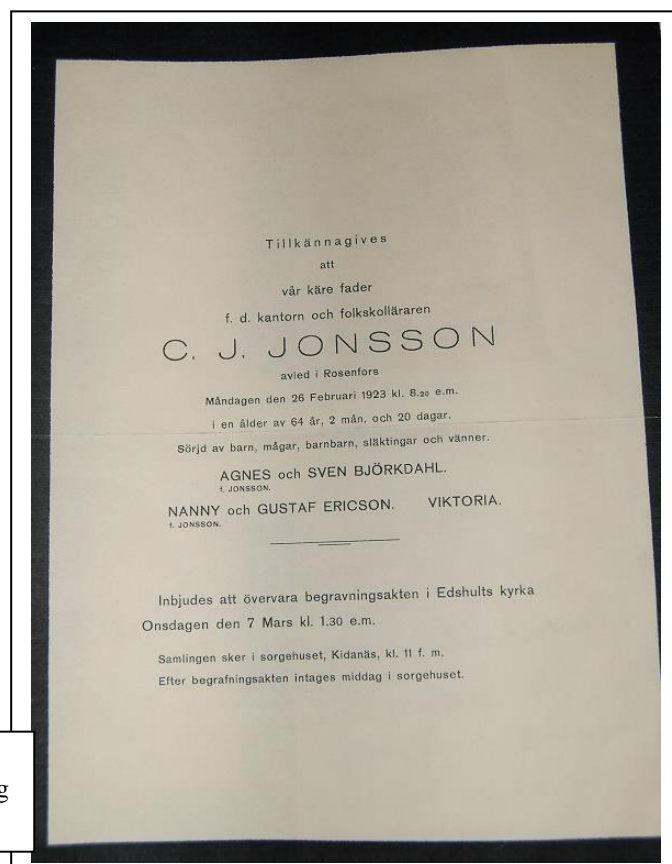
Var Carl Jonssons exempellösa stränghet mot skolbarnen kommit ifrån kan man undra. Kanske var han tilltufsad som barn och ville ge igen. Kanske blev detta även en drivkraft till att skaffa sig bestämmande och kontroll.

Den allra sista tiden bodde Carl hos dottern Nanny och Gustaf Ericson i Rosenfors. Där tillbringade han sin sista jul. Han dog i Rosenfors 26 feb 1923. Som dödsorsak anges hjärtlidande. Han blev 64 år.

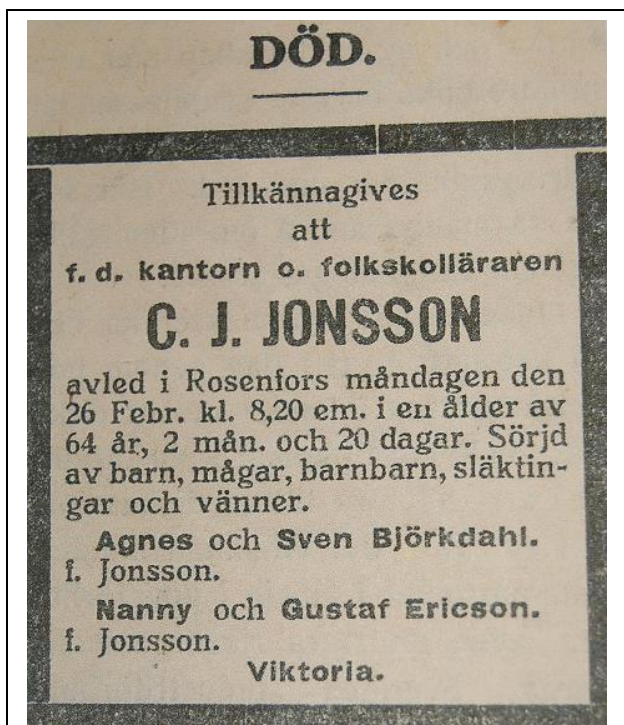

Sven-Otto med hunden Dick i Kianäs.

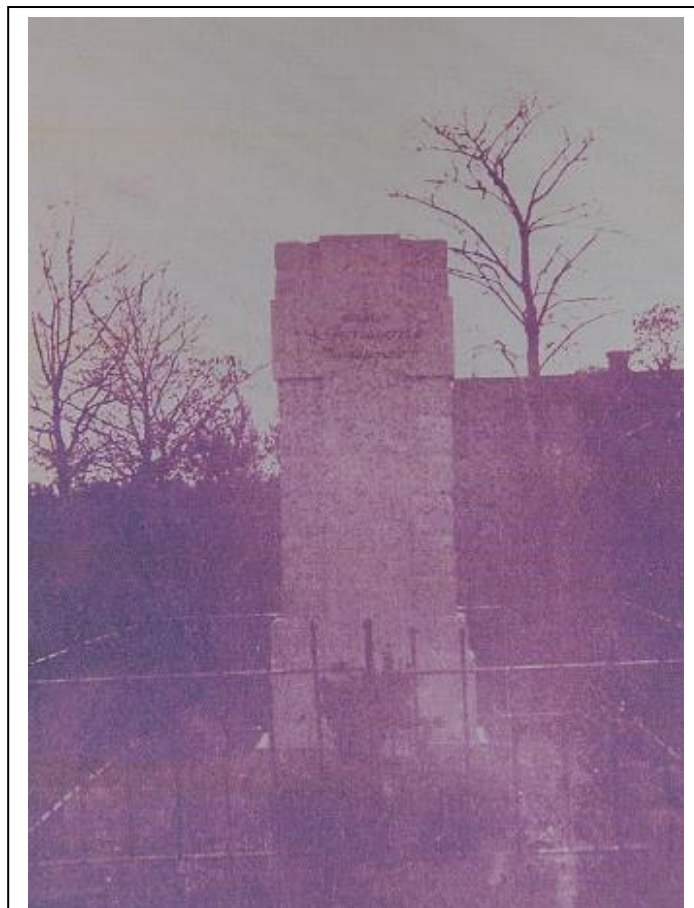
Ett s k sorgbrev.
Från Birger Strömberg
i Nässjö.

²⁴ Edshults kyrko- och skolrådsprotokoll 13 apr 1919. Dödsorsaksuppgift via FBF VALA. Edshult i gången tid.

Eksjö-tidningen 28 feb 1923.

Graven med ursprungligt staket och grusgård. Staketet togs bort vid kyrkogårdsreoveringen 1963. Foto i Agnes album.

Foto ur Majken Björkdahls album, taget 1969. Stenen är en av de största på Edshults kyrkogård, 2½ m hög.

I "Kantor C. Jonssons familjegrav" vilar Carl Jonsson och hustrun Christina Johansdotter. Gravrättsinnehavare är Ulf Björkdahl. Den med tiden kraftigt angripna stenen rengjordes 2008 av Tore Sandh och undertecknad.

Så här beskrivs stenen i boken *Våra kyrkor och griftegårdar i ord och bild*, 1924: "Då man från kyrkogårdsgrindarne träder in på griftegården, finner man strax till höger om stora gängen en kolossal vård i en lika egendomlig som vacker och imponerande form. Den är rest över gamle kantorn C.J.Jonsson i Kidanäs, vilken själv utfört ritningen till densamma och medan han levde ombesörjde icke blott vårdens fullbordan utan även det prydliga järnstaketet omkring densamma, det senare under gamle kantorns överinseende förfärdigat av smeden E.Jansson i Björka, (nu i Ustorp). Stenen, som är av granit, är som sagt egendomlig i sitt slag. Över den slumrande gamle kyrkotjänarens sirliga namnteckning i gyllene skrift är infält ett synnerligen vackert kors och därunder (på baksidan) ett bibelspråk – 1 Kor.15: 53-57:

Ty detta förgängliga måste ikläda sig oförgänglighet och detta dödliga måste ikläda sig odödlighet. Men då detta förgängliga ikläder sig oförgängligheten och detta dödliga ikläder sig odödligheten, så varder det ordet fullkomnat, som skrivet är: Döden är uppsvulgen uti segern. Du död, var är din udd? Du helvete, var är din seger. Dödens udd är synden; syndens kraft är lagen. Men Gud vare tack, som oss segern givit haver genom vår herre Jesus Christus".

Arvet

En för Carl och Christina gemensam bouppteckning upprättades 2 aug 1923, varvid boet uppgavs av dottern Nanny Ericson. Sammandrag av den tre sidor långa bouppteckningen:

En fastighet nr 14 2.kv i Eksjö stad, taxerad till	73.000 kr
Guld och silver	386:75
2 guldur med kedja, 3 ringar	
Matsilver, ströskålar, nickelkannor, silverbägare	
Koppar och tenn	155:25
Fat, ljusstakar, kittlar, bunkar, krus, skopor m m	
Möbler	1.162:50
En salsmöbel av ek, en förmaksmöbel, en kontorsmöbel, en sängkammarmöbel, tre gästrumsmöbler, två byråer, en skänk, fyra kistor, piano, orgel, symaskin, trädgårdsmöbler m m	
Linne, sängkläder	91:20
Glas och porslin	304
Gångkläder	712:50
Under denna rubrik upptas även böcker, vishusbodinventarier, två slädar, en sele, en mangel, en hyvelbänk, snickarverktyg, en eka, en utombordsmotor, fisknät, en gammal cykel m m	
Kontanta medel	543
Tre obligationer, trävirke och körslat hö	
Summa tillgångar	76.655:25
Skulder	29.389:50
Begravningskostnader	868:11
Stationsinspektör Ericson enl räkning	300
Intecknad skuld i fastigheten	23.358
Upplupen ränta därå, skatter	1104:34
Diverse kridetörer	1759:05
Skuld till Smålandsbanken	2000
Behållning	47.265:75

Behållningen tillföll döttrarna Agnes, Nanny och Viktoria.

Ett eftermäle

Nekrolog i Eksjö-tidningen 28 feb 1923 av okänd författare, kanske en kommunal kollega. Nekrologen är även återgiven i boken Våra kyrkor och griftegårdar i ord och bild, 1924.

6 STAMTAVLA

Rättelse nr 1, 2011-12-17.

Stamtavla för Carl Jonsson (1858-23) och Christina Johansdotter (1856-1919).

Fetstil på namn anger blodsband med Carl och Christina. Övriga namn är föräldrar till gemensamma barn.

1.generationen	Barn 2.gen	Barn 3.gen	Barn 4.gen	Barn 5.gen
Agnes Björkdahl 1884-44 Sven Björkdahl	Sven-Otto Björkdahl 1909-97 Svea Lindéehn	Redovisas inte här	Redovisas inte här	Redovisas inte här
	Svea (Kaj) Werner 1910-2002 Gösta Werner			
	Bertil Björkdahl 1911-2005 Britt Christensson			
	Majken Björkdahl 1914-2003			
	Ebbe Björkdahl 1916-2006 Karin Franzén			
	Åke Björkdahl 1922-2007			
	Nanny 1889-40 Gustaf Ericson	Karl-Eric Ericson 1917-91 Vivi Persson		
Karin Sandwall 1919-2009 Åke Sandwall				
Christina (Stina) 1922-2003 Birger Langevik				
Viktoria (Tora) 1895-56 - Okänd fader - Yngve Frydén	Evy Krause 1918-2006 Manfred Krause			
	Karl Frydén 1922-2008			

6.1 AGNES BJÖRKDAHL

Namn:	Agnes* Julia Katarina Björkdahl, född Jonsson
Född:	12 feb 1844 i sockenstugan, Edshults socken.
Fader:	Folkskolläraren, kantorn och kommunalmanen Carl Jonsson (1858-1923), född i Stora Sälleryd, Vetlanda socken.
Moder:	Christina Jonsson (1856-1919), född i Skog, Vetlanda socken.
Vigd:	26 aug 1908 i Kianäs, Edshult med Sven Björkdahl.
Syssla:	Prästfru.
Död:	26 nov 1944 (nära 61 år) i Lunds domkyrkoförsamling. Dödsorsak: urinförgiftning. Begravd i Lund.
Barn:	Se nedan.

Agnes föddes och växte upp i Edshult. 1904 förlovade hon sig med pastorsadjunkten Sven Björkdahl. De gifte sig 1908 och Agnes, som hittills varit hemmadotter, flyttade som nybliven prästfru till östgötska Fornåsa. 1910 flyttade de till Stora Gusum där Sven blev komminister. 1919-22 bodde de i Skeda där Sven var tillförordnad kyrkoherde i Slaka pastorat, varefter familjen åter flyttade till Gusum. 1923 dog Sven efter en tids sjukdom. Han efterlämnade stora skulder. Änkan Agnes fick under små ekonomiska omständigheter ta hand om de sex barnens försörjning och fostran. Efter att ha fått bo kvar ett "nådeår" på prästgården i Gusum flyttade familjen till Valdemarsvik, och efter några år i Linköping flyttade de 1931 till Lund. Familjen kom ständigt att lida av dålig ekonomi, vilket tvingade till många besök på pantbanken, avstängd el och vräkningar. Barnen fick efter hand som de växte upp bidra till försörjningen och några av dem började så småningom studera vid universitetet. Agnes insjuknade i uremi och dog i Lund 1944.

Om Sven Björkdahl

Sven Svensson föddes 10 dec 1863 i Björkerås, Visseltofta socken som son till hemmansägaren Sven Svensson (1812-76), född i Björkerås och Sissa Persdotter (1824-1903), född i Holma torp, Osby socken. Sven tog sig efternamnet Björkdahl när han 1879 började studera i Lund. Han prästvigdes 1903 i Linköping och verkade sedan som präst i olika pastorat i Östergötland. Sven dog 10 juni 1923 (nära 60 år). Dödsorsaken var lunginflammation, men han hade de senaste åren även utvecklat en dödlig sinnessjukdom. Sven är begravd i Gusum.

BARN:

- **Sven-Otto Björkdahl**, född 20 juli 1909 i Linköping, död 1997. Gift med rikstelefonisten Svea Lindéhn i Lund. Sven-Otto arbetade i herrekiperingar och skoaffärer, bl a som butikschef.
- **Svea (Kaj) Werner**, född 22 sep 1910 i Ringarum, död 2002. Gift med filmprofessorn Gösta Werner i Stockholm. Kaj var hemmafru, sekreterare åt sin man och frilansjournalist.
- **Bertil Björkdahl**, född 15 dec 1911 i Ringarum, död 2005. Gift med sjuksköterskan Britt Christensson. De bodde huvudsakligen i Karlskrona, där Bertil var byrådirektör vid länsarbetsnämnden.
- **Majken Björkdahl**, född 10 jan 1914 i Ringarum, död 2003. Adjunkt vid katedralskolan i Malmö.
- **Ebbe Björkdahl**, född 18 sep 1916 i Ringarum, död 2006. Gift med kontoristen Karin Franzén i Stockholm. Ebbe var byrådirektör vid Arbetsmarknadsstyrelsen.
- **Åke Björkdahl**, född 1 jan 1922 i Skeda, död 2007. Vårdades hela sitt vuxna liv i Malmö för sjukdom.

Agnes och Nanny i Kianäs.
Foto ur Agnes album.

Sven och Agnes Björkdahl och deras barn är utförligt beskrivna i en särskild släktbok.

6.2 NANNY ERICSON ²⁵

Namn:	Nanny* Eva Ingeborg Ericson, född Jonsson
Född:	23 mars 1889 i Håkarp, Edshults socken.
Fader:	Folkskolläraren, kantorn och kommunalmannen Carl Jonsson (1858-1923), född i Stora Sälleryd, Vetlanda socken.
Moder:	Christina Jonsson (1856-1919), född i Skog, Vetlanda socken.
Vigd:	Gift 16 aug 1916 i Kianäs, Edshult med Gustaf Ericson.
Syssla:	Hustru.
Död:	24 dec 1940 (50 år) i Mariannelund, Hässleby. Dödsorsak: hjärnblödning. Begravd i Mariannelund.
Barn:	- Karl-Eric , född 6 jan 1917 i Målilla. - Karin , född 2 jan 1919 i Rosenfors, Mörlunda. - Christina , född 23 maj 1922 i Rosenfors, Mörlunda.

Nanny föddes 1889 i Håkarp i Edshults församling, även om familjen då var skriven i Edshults sockenstuga. Dopvittnen var faderns föräldrar hemmansägaren Jonas Peter Larsson och hustrun Inga Katarina Petersdotter från Stora Sälleryd, moderns syster Frida från Skog samt volontären P.A. Jonsson från gården Tingstad. Från 1894 bodde familjen i Kianäs. Nanny genomgick Edshults folkskola 1898-03, med fadern som lärare.

Hon förlovar sig med järnvägstjänstemannen Gustaf Ericson 1905, som bodde i stationshuset i Målilla. Kanske träffades de när Gustaf vistades hos sin kusin Hugo Rosenström i Fläsås, där det ofta ordnades fest och dans. De gifte sig 1916 (sedan modern dött 1913) och flyttade till Målilla, där Karl-Eric föddes.

Systrarna Agnes, Nanny och Viktoria samt Gustaf i Kianäs 1905. Foto från Karin Sandwall.

Nanny och Gustaf förlovar sig 1905 i Kianäs. Hon är 16 år och han snart 23 år. Fotograf Therése Wallgren i Oskarshamn.

²⁵ Edshults ministerialbok 1883-94, HFL 1887-96, FB 1908-23, skolrådsprotokoll 1901-09. Målilla inflyttningslängd 1895-31, FB 1911-21 (via VALA). Mörlunda FB 1920-34. Hässlebys kyrkoböcker. Släktuppgifter. För identifiering av personer på bröllopsfotot har ett antal Edshultsbor tillfrågats.

Bröllopet 1916 i Kianäs (foto från Karin Sandwall):

I mitten brudparet Nanny och Gustaf Ericson. Bland de ljusklädda flickorna framför brudparet är den i mitten (med huvudet på sned) Hildur Johansson i Ramnaklev.

Bakre raden från vänster fram till bruden: Erik och Karl (söner till Carl Jonssons bror Per Gustaf Jonsson), Gustaf Teurnberg (stins i Målilla), troligen Gustaf Karlsson i Svallarp (som tittar fram bakom Törnberg), Hjalmar Ljungberg (stins i Mörlunda från 1917, ägare till Fläsås), därefter okända. Den vitklädda stående damen är småskollärarinnan Ada Widén, och på var sin sida om henne kyrkoherden Gillis Neiglick med hustru. Möjligen är det Hugo Rosenström i Fläsås till vänster om Neiglicks hustru.

Sittande från vänster fram till bruden: Karl Andersson i Åsa, fru Teurnberg, okänd, fru Ljungberg, två okända. Brudens föräldrar Carl Jonsson med hustru Christina och hennes mor Eva Katarina.

Bakre raden från brudparet: Troligen Gustav Johansson i Broarp, Fredrik Samuelsson i Ärnaberg, två okända, Axel Henriksson (handlare i Stallarp), därefter okända.

Mellersta raden från brudparet: Okända, Konrad Berg i Kopparp (tittar fram till höger om brudgummen), Knut Johansson i Ramnaklev, vigselförrättaren prästen och svågern Sven Björkdahl, Artur (bror till Knut), därefter okända. Femte damen från vänster är Hilma (dotter till Carl Jonssons bror Per Gustaf).

Sittande till höger om brudparet: Viktoria Jonsson (syster till Nanny), troligen Frida och Albert Cederborg, Axelina Gustafsson i Skäljarp, okänd.

Följande ytterligare personer är med på fotot, men har ännu inte identifierats: Gustav Karlssons i Svallarp barn Erik och Ingeborg, Albert Engdahl med maka i Skäljarp, Axel Gustavsson (i Skäljarp?), Algot Bruhn i Möckelåkra, Samuelsson i Skrikebo, Berggren i Olofstorp, fru Kahnberg i Lyckan, Hildur Kahnberg i Lyckan.

Nannys då gravida syster Agnes saknas.

Nanny. Fotograf Alexander Wiberg, Eksjö.

Nanny. Ur Agnes album.

Rättelse nr 1, 2011-12-17.

Stationshuset i Målilla i början av 1920-talet. Här bodde Gustaf och Nanny 1916-18 och här föddes Karl Erik.
Foto: NOJ minneskrift från 1924.

Stationshuset i Rosenfors, där familjen bodde 1918-25. Här föddes Karin och Stina och här dog Carl Jonsson 1923.

Familjen flyttade 1918 till Rosenfors station i Mörlunda församling där Gustaf blev stationsföreståndare. Karin och Stina föddes där. 1925 flyttade de till stationshuset i Mariannelund i Hässleby församling.

Nanny gick under sitt liv helt upp i hushållsarbetet. Hon drev även skolhushåll i Eksjö under en period när barnen gick i skola där. Hon tyckte också om att väva. Nanny dog julaftonen 1940 i hemmet i Mariannelund, efter att ha varit sjuklig den sista tiden.

Gustaf pensionerades 1943 vid 60 års ålder och bodde därefter i ett hus i närheten. Han dog 1949 och bodde då på fastigheten Ljungbacka Gärdegård (Stg nr 277) i Mariannelunds köping. Han var då ägare bl a av 2/3 av fastigheten Garvaren 1 i Eksjö, sommarstugan i Gumarps och en Ford personbil. Gustaf var en av de första i trakten som hade bil. Längre resor föredrog han dock med tåg, ofta till Eksjö.

Stationshuset i Mariannelund 1923. Här bodde familjen 1925-43.

Gustaf och Nanny påsk 1940.

Om Gustaf* Adolf Ericson ²⁶

Gustaf föddes 13 nov 1882 i Västervik. Fader var sjömannen, sedermera sjökaptenen, Per Erik Eriksson (1850-99), född i Norrby, Döderhults socken. Moder var Karolina Andersdotter(1846-1913), född i Fläsås, Hults socken. Föräldrarna hade träffats i Tallebo i Döderhult. De bosatte sig i Oskarshamn. Gustaf hade några syskon, som dock dog tidigt. 1899 anställdes Gustaf som trafikelev vid privatjärnvägen Nässjö-Oskarshamns järnväg (NOJ). Samma år förolyckades hans far i Nordsjön då barken "Ariadne" sjönk med man och allt. Gustaf och modern flyttade 1902 till Målilla stationshus, sedan Gustaf blivit kontorsbiträde, från 1906 stationsskrivare. Gustaf gifte sig först sedan modern dött. 1918 blev han stationsföreståndare (stins) i Rosenfors och från 1925 i Mariannelund. Hans dröm, att bli stins i Eksjö, kom dock inte att infrias. Han tyckte om att fiska och semestrade ibland i stugan i Gumarp. Ibland utnyttjade han järnvägens erbjudanden och vistades i Norrland och i Tyskland, resor som Nanny ibland följde med på. Gustaf dog 18 juli 1949 i i Mariannelunds köping. Dödsorsaken var hjärt- och kärlförkalkning.

Gustaf beskrivs som snäll och jordnära men även fordrande och ibland burdus. Nanny var den stora kärleken.

Ur "Stationsföreståndarnas porträttgalleri", 1933.

Nanny 50 år.

Graven vid Hässleby kyrka i Mariannelund, i vilken Gustaf och Nanny vilar (foto 2003).

²⁶ Utöver tidigare nämnda: Västerviks födelsebok 1872-82. Oskarshamn HFL 1884-00, fastighetslängd 1900-07, dödbok 1895-1930. Svensk Järnvägsmatrikel 1923, 1930 och 1942. FBF/VALA.

6.3 VIKTORIA JONSSON

Namn:	Viktoria(Tora)* Kristina Hildegard Jonsson.
Född:	8 juni 1895 i Kianäs, Edshults socken.
Fader:	Folkskolläraren, kantorn och kommunal mannen Carl Jonsson (1858-1923), född i Stora Sälleryd, Vetlanda socken.
Moder:	Christina Jonsson (1856-1919), född i Skog, Vetlanda socken.
Vigsel:	Ogift.
Syssla:	Folkskollärarynna.
Död:	19 april 1956 (nästan 61 år) i Ekenässjön, Vetlanda. Dödsorsak: Kronisk hjärtmuskelinflammation. Begravd i Vetlanda.
Barn:	- Evy , född 21 jan 1918 i Vimmerby. - Karl , född 2 juni 1922 i Stockholm.

Viktoria Jonsson. Foto från Krauses.

Uppväxten ²⁷

Viktoria, eller Tora som hon kallades, föddes i Kianäs 8 juni 1895. Faddrar var moderns föräldrar Johan Petter Jonsson och Eva Katarina Samueldotter i Skog. Tora växte upp i Kianäs. Hon gick i Edshults folkskola, med fadern som lärare, och fick examen 1909 med bäst betyg i klassen.

Tora som barn (från släktalbum). Fotograf Theodor Johansson i Eksjö.

Tora i ungdomen (fotograf i Eksjö).
Vänstra fotot från Carin Eriksson i Ekenässjön.

²⁷ Vetlanda födelsebok, via FBF VALA. SCB-register 1895. Edshults skolrådsprotokoll 1901-09. FB 1920-30, muntligt via FBF VALA.

Ett ödesdigert snedsteg²⁸

21 jan 1918 födde Tora ett utomäktenskapligt barn vilket gjorde hennes far Carl Jonsson mycket upprörd. Vem fadern till barnet var vet vi inte, men uppenbarligen var det ”fel” person och något äktenskap var inte aktuellt. Enligt släktrycket var det ”drängen” som varit framme. Med tidens moral och Carl Jonssons status som kommunalordförande och folkskollärare hotade en social skandal. Carl Jonsson ska t o m ha hotat att skjuta sin dotter. Det gjorde han förstås inte, men försyndelsen var så allvarlig att Tora gjordes delvis arvlös i föräldrarnas testamente i juni 1918. Av testamentet framgår att deras förmögenhet ska tillfalla deras döttrar eller deras bröst- arvingar, dock med den bestämmelsen att Viktoria inte under sin livstid får lyfta det kapital som skulle tillfalla henne, utan endast den årliga räntan. Efter hennes död skall kapitalet tillfalla hennes i laga äktenskap avlade barn. Finns inga sådana tillfaller kapitalet hennes systrar eller deras bröst- arvingar.

Som vanligt var på den tiden födde modern det oäkta barnet ”obemärkt” på annan ort och barnet omhändertogs av fosterföräldrar för sin uppväxt. Barnets existens skulle därmed kunna hemlighållas och inte knytas till släkten. Tora födde således dottern Evy i Vimmerby och Evy placerades därefter hos fosterföräldrar i Vimmerby-trakten.

Tora hösten 1918, med systersonen Karl-Eric och hunden Dick. Hennes egen dotter Evy är då fosterbarn i Vimmerby.

Förvisad från hemmet som hon var vistades Tora säkerligen hos sina släktingar, bl a hos system Agnes och Sven Björkdahl som bodde i östgötska Gusum, en tid även i Skeda. Frosten mellan far och dotter tinade dock någorlunda och Tora vistades långa tider i Kianäs under 1918-20. Men testamentet kom inte att ändras.

Tora satsar på lärarutbildning – och får ett oäkta barn till²⁹

I motsats till sina systrar, som ju blev hustrur till yrkesarbetande män, tänkte sig Tora en egen yrkeskarriär, som folkskollärarinna. Hon genomgick en ”kurs för inträdessökande till folkskoleseminarierna” vid Sävsjö praktiska skola (”Praktikan”). Eleverna bodde inhyrda i orten. Den exakta tiden hon gick där är oklar, kanske 1919-20?

Förmodligen under sin praktiktjänstgöring som blivande lärarinna träffade Tora folkskollärarsonen Yngve Frydén. Enligt ett frydénst släktrycke träffades de i västgötska Horn (mellan Skövde och Mariestad) där Tora ska ha varit lärarinna. Yngve hade sitt föräldrahem i folkskolan i Horn där fadern var lärare medan modern var lärare i närbelägna Mårum.

Tora oroade sig för sin dotter och hälsade även på hos fosterfamiljen i Vimmerby. I Mårum skrev hon (troligen 1920) brev till moster Frida och ber henne ta hand om Evy, emedan ingen vill betala för henne. ”--- Moster vet väl hur illa jag burit mej åt och nu kommer följderna. Snälla moster, tag hand om min lilla flicka! Åtminstone tills jag blir färdig (med min examen) och kan försörja henne själv. --- Pappa har ju nu gjort mej arvlös som moster vet. Det gör inte mej någonting, men det är så synd om tösen. Men jag tänker livförsäkra mig högt, så kanske hon får sin framtid betryggad ändå. Jag sörjer så för barnstackaren, att jag kan varken sova eller äta. ---”.

²⁸ Släktuppgifter. Carl och Christina Jonssons testamente, 6 juni 1918.

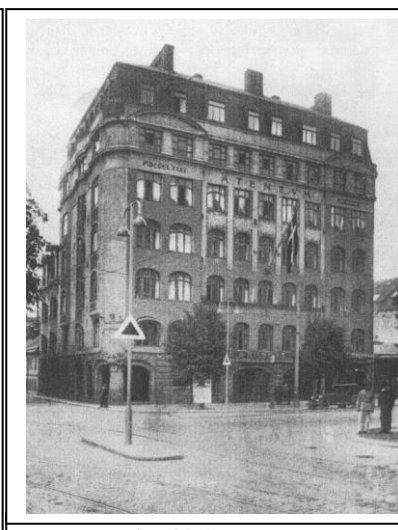
²⁹ ”Sävsjö, ett samhälles liv och utveckling vid stambanan” av Elin Nilsson. Inga uppgifter har hittats i Sävsjö kommunarkiv (förfrågan 2009). Edshults FB 1908-23, Skeda FB 1912-22, FB 1920-30. Toras brev till Frida 1920? och 1923 (erhållna av Evy Krause). Handlingar i Stadsarkivet rörande Ateneum för flickor (D3C:2, C:5, matriklar). Minnesskriften Ateneum för flickor 1881-1931. Examenslängd från Ateneums folkskoleseminarium. Huset i Sävsjö, som hyste praktiska skolan, finns ännu kvar på Djurgårdsgatan 2.

Och senare i ett nytt brev: ”--- Det tröstade mig mycket att moster skrev så vänligt till mig. Annars brukar släkten inte överhopa mig med någon vänlighet förstås. Ja, Agnes är ju ett undantag förstås. Jag är ej lärarinna här. Jag spelar för fru Frydén här, och hjälper till i hushållet som betalning för att jag får vistas här gratis. Jag skrev och bad moster taga sig an tösen emedan ingen vill betala för henne och jag själv har ju inte ett rött öre att skicka dit.--- Efter jul ska jag börja skolan igen. Pappa vill egentligen att jag ska försöka mig på organistexamen, vilket jag tycker är väldigt onödigt, då en organist inte har mer än ett par tre hundra kr om året, och så får gå och lära en två, tre år innan man är färdig. Jag sökte till seminarium i våras, men kom inte in. I vår ska jag söka igen.---”.

Och den här gången gick det bra med utbildningsplanerna. Tora skrevs in vid Ateneums folkskoleseminarium i Stockholm den 29 aug 1921, och gick där Ht 1921-Vt 1924. Hon bodde inhyrd på olika adresser i närheten av skolan. (Formellt var hon skriven i Edshult till april 1921, därefter hos Agnes och Sven Björkdahl i Skeda, senare Gusum). Hur hon hade råd att gå i denna skola med höga terminsavgifter är inte känt, men det är kanske inte uteslutet att hennes far bistod när hon nu sökte dennes bana. Samma år, 1921, togs Evy om hand av moster Frida och hennes man Albert Cederborg i Ekenässjön utanför Vetlanda.

Foto från Krauses.

Ateneum för flickor, Sveavägen 48 (omkr 1930). Huset finns kvar.

Juni 1922 födde hon sonen Karl i Stockholm, även detta barn utomäktenskapligt. Inför prästen Sven Björkdahl (Toras svåger) ”erkände” Yngve Frydén faderskapet. Tora och Yngve förlovade sig vid midsommar, vilket förstås innebar att de ämnade gifta sig. Den sommaren var Tora sjuk (gallsten) och vistades hos Frydéns i Horn.

Januari 1923 vistades Tora i Gusum och skrev bl a följande till moster Frida: ”--- Och så till på köpet har moster fått flickan. Men om ett och ett halvt år är jag färdig med min examen och kan ta hand om henne själv. --- Pappa sände lite pengar till jul.--- Det är svårt att få pengar av pappa, när han är i Rosenfors. De unnar inte mej det jag skall ha. När pappa är hemma ensam är han mycket snällare, och ger mig det jag behöver.”

Sonen Karl var först skriven hos Tora (formellt i Gusum), men från dec 1923 hos fadern Yngve Frydén (i Horn). Någoting hade ändrat äktenskapsplanerna. Enligt ett frydénst släktrykte ska Yngve ha känt sig lurad på faderskapet.

Tora examinerades som folkskollärlarinna den 2 juni 1924 med vitsordet ”Mycket god” för fallenhet för läkarkallet. Bäst betyg (AB) hade hon i ämnena psykologi/pedagogik, teckning och husligt arbete³⁰. Tora hade då sökt en lärartjänst i Lappland, långt bort från släkt, vänner, fästman och barn. Enligt det frydénst släktrykte om Yngves ifrågasatta faderskap ska Tora ha ”flytt” till Norrland. Sonen Karl kom att få sin uppväxt hos fadern och dennes familj och Tora hade ingen fortsatt kontakt med Yngve eller Karl.

³⁰ Handlingar i Stadsarkivet rörande Ateneum för flickor (D3C:2 och C:5 och matriklar). Minnesskriften Ateneum för flickor 1881-1931. Hon gick sex terminer i klasserna 3-5.

Lärartiden i Arjeplog ³¹

Hösten 1924 tillträdde Tora tjänsten som folkskollärarinna i Racksund i Arjeplogs församling. Inledningsvis var hon vakansvikarie men från årsskiftet ordinarie. Hon var då 29 år. Skolan hade nyligen flyttat och bedrevs nu i ett timrat f d bostadshus som försetts med två skolsalar och två lärarbostäder, en för folkskolläraren och en för småskollärarinnan (som hette Berta Maria Sandström). El fanns inte så det var mörkt och kallt. De ca 20 fattiga lapska skolbarnen var inackorderade hos byns bofasta ca tio familjer.

Skolan bedrevs som B-skola, vilket innebar att Tora undervisade i årskurserna 3-6 (storskolan) samtidigt. Hon undervisade även i fortsättningsskolan. För missionssällskapet ombesörjde hon skolbarnens inkvartering och beklädnad (hon var dock inte själv religiös). Tora bodde i ett rum på bottenvåningen innanför skolsalen.

Hennes tjänstgöringsbetyg var bästa tänkbara. Enligt eleverna Ester och Elna, som även bodde grannar till Tora under många år, var ”fröken Jonsson” en duktig och uppskattad lärarinna. Hon ansågs vara klipsk, belevad, världsvan, iderik och kunnig. Särskilt noga var hon med att eleverna skulle behärska svenska språket. Skolan kallades skämtsamt ibland för ”Racksunds högre allmänna”.

Hon umgicks med jämnåriga i byn, de spelade kort och fikade och festade ibland. Hon umgicks inte så mycket med sin lärarkollega men en del med kyrkoherdens familj som kom från Markaryd. Tora hade alltid ett foto framme på en ung flicka. Hon sa att det var en systerdotter. Det var inte känt att hon hade egna barn, men man anade det. Under sommarferierna bedrev Tora fortsättningsskola och gästade även släkten i södra Sverige. Sommaren 1932 gick hon en språkkurs i Falsterbo i tyska, engelska och franska. Hon besökte ofta europeiska storstäder, bl a Paris, Berlin och Wien.

Tora var förlovad i närmare tio år med Alrik Sundström i byn. Honom hade hon träffat ganska snart sedan hon kom till Racksund. Av någon anledning slogs förlovningen upp och Alrik gifte sig så småningom med en annan kvinna.

Med utslaget hår. Fotot från Krauses.

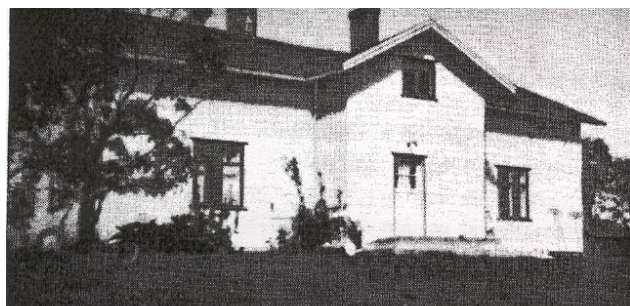

Arjeplog 1927. Med spetsen Fido, som senare sköts ihjäl av okända. Fotot från Krauses.

Fotot från Krauses.

³¹ Formellt flyttar Tora mars 1925 från Ringarum till Racksund (Ringarum FB 1920-30, Arjeplogs FB 1930). Intervjuer 2004 med hennes elever i Racksund Ester Stenmark (född 1914) och Elna Andersson (född 1916), som jag fick kontakt med via annons i Piteå-tidningen. Protokollsutdrag från folkskolestyrelsen i Arjeplog 1941-43. Upplysningar från Arjeplogs kommun.

Detta f d bostadshus i norra Racksund användes som skola från 1930-talet (rivet). Skolsalen låg på botten-våningen och Tora bodde ovanpå. Den tidigare skolan låg i södra Racksund.

Fotot från Krauses.

Tora var utåtriktad, försigkommen och gick sin egen väg. Hon var tidigt ensam om att ha kamera och hon skaffade tidigt bil. T-forden är A-(Stockholms-)registrerad. Den ska ha stått kvar i en lada efter hennes död. Foto från Krauses.

Vikariat i södra Sverige ³²

Tora kom att söka sig söderut. Förmodligen var det "lappsjuka" och den uppslagna förlovningen som låg bakom. Våren 1933 var hon tjänstledig och vikarierade i Stäckinge folkskola i Lagan utanför Ljungby. Hela våren och hela 1934 var hon sjukskriven. Våren 1935 vikarierade hon i Stuverys (Fölebäckens) folkskola i Torps församling utanför Uddevalla. Eleverna Arne och Anna kommer ihåg "norrländskan" Tora som en snäll, bestämd och omtyckt lärarinna. Tora bodde i ett rum i skolhuset. Hon ska ha kommit ihop sig med en äldre lärarkollega och sade upp sig hastigt. I samband med vikariatet i Stuveryr är noterat att hennes läkare inte ansett att hon för sin hälsas skull kunde återvända till Arjeplog. Hösten 1935 är hon åter igen sjukskriven. Därefter tjänstgjorde hon åter i Racksund.

³² Intervjuer med Styveryr-eleverna Arne Ohlsson (född 1926) och Anna Pettersson, som jag fick kontakt med via Färgelanda släktforskarförening. Styveryrs skolhus finns kvar, men är ombyggt och privatägt.

Sjukdomstiden³³

Runt 1938, i 40-45-årsåldern, blev efter hand ett avvikande beteende märkbart hos henne. Hon isolerade sig alltmer, pratade för sig själv och vandrade omkring ute på nätterna. Sjukdomstillståndet tilltog och till slut kunde hon inte sköta undervisningen. Hon blev sjuktjänstledig vårterminen 1941 (en sjukledighet som sedan kom att förlängas flera gånger). Skolöverstyrelsen, vilken hade engagerats av den lokala folkskolestyrelsen, förberedde förflyttning av henne och reserverade ett antal tjänster vid skolor i södra Sverige. Någon förflyttning hann inte ske då hon blev allt sjukare under 1941. Hon vistades då i södra delen av landet och bodde dels hos släkten dels inackorderad hos privatpersoner och på hotell i Stockholm och i Eksjö. I nov 1942 intogs hon akut på Lunnagårds sjukhem i Eksjö för undersökning och fortsatt vård. Hon fick diagnosen sinnessjukdom, dementia presenilis (förtidig senilitet).

En månad senare omyndigförklarades hon av häradsrätten i Arvidsjaur. Som förmyndare utsågs Albert Cederborg i Ekenässjön. Hösten 1943 undersöktes hon på Ryhovs sjukhus i Jönköping under två månader, och fick diagnosen schizofreni av kronisk karaktär. Därefter vistades hon i privat vård troligen i Jönköping till 1948, då Cederborgs tog sig an henne, och hon flyttade till dem i Ekenässjön. Även dottern Evy bodde tidvis i det cederborgska huset i Ekenässjön, men relationen mellan dottern och den sjuke modern var kylig. Tora sa alltid: ”Jag är inte släkt med Er” och de kallade varandra för ”fröken Jonsson” resp ”fru Krause”. Tora vistades huvudsakligen inomhus. Tora var ingen lång person, hon mätte 164 cm som mest, men de sista åren blev hon reumatisk och krokig.

Tora dog den 19 april 1956, knappa 61 år. Som dödsorsak angavs kronisk hjärtmuskelinflammation. Hon är urnsatt i Cederborgs grav på gamla kyrkogården i Vetlanda. Hennes tillgångar, ett större belopp bankmedel, ärvdes av dottern Evy.

Tora, 1941.

EKENÄSSJÖN

Dödsfall.
I sitt hem i Ekenässjön avled på torsdagen efter en längre tids sjukdom f. folkskollärarinnan Viktoria Jonsson. Den bortgångna, som var född i Edshults socken år 1895, avlade efter studier vid Sävsjö praktiska skola folkskollärarinneexamen i Stockholm. Hon innehade härefter platser i Lagan och Uddevalla. Största delen av sin lärargärning kom hon dock att utföra vid Arjeplogs folkskola i Lappland. Här verkade hon under ett 15-tal år intill dess sjukdom avbröt hennes verksamhet. Den bortgångna var under sin krafts dagar känd som en god pedagog, vars gärning präglades av nit och plikttröhet. Under de sista åren har hon erhållit en kärleksfull vård av sina anhöriga i Ekenässjön.

³³ Häradsrättens i Arvidsjaur och Arjeplogs tingslag protokoll 29 dec 1942. Folkskolestyrelsens i Arjeplog protokoll 1941-43. Har utan framgång sökt journalhandlingar i provinsialläkararkivet i Arjeplog. Vetlanda HFL 1946-67 och AIIa:44 1946-67 samt dödbok via VALA. Efter Cederborgs död förordnades handlanden Elof Johansson i Ekenässjön som hennes förmyndare. Uppgift om Tora saknas i gravboken, enligt kyrkogårdsförvaltningen beror det på 1950-talets brister i gravnoteringarna.

Om Evys okände far

Inga uppgifter om faderskapet har påträffats vid sökning i olika arkiv³⁴. Enligt släktuppgifter var det den något oprecisa ”drängen”³⁵. Man kan även spekulera i om ”drängen” i själva verket döljer någon annan mer etablerad person i bekantskapskretsen. Hur som helst gjorde Carl Jonsson förmodligen upp i godo med fadern eller dennes familj för att slippa figurera i domstolshandlingar eller kyrkoböcker, vilket han lyckats med.

³⁴ Trots förfrågningar hos ett antal arkiv och intervjuer med släktingar har inga uppgifter hittats om faderskapet. Kollat födelseböcker i Edshult och Vimmerby, dombok Södra Vedbo 1918 och gjort förfrågan till landstinget i Kalmar och socialförvaltningen i Vimmerby kommun. Barnavårdsakter för Edshult finns bevarade först från 20 feb 1918, dvs en månad efter Evys födelse!

³⁵ Vid den aktuella tidpunkten fanns det flera drängar i Kianäs, t ex Anders Gustaf Alexis Andersson och Karl Einar Engdahl. Hjalmar Edström berättar i en tidningsartikel att Viktoria flitigt uppvaktades av ”Johan i Kulla”.

7 PER GUSTAF JONSSON (bror till Carl Jonsson)³⁶

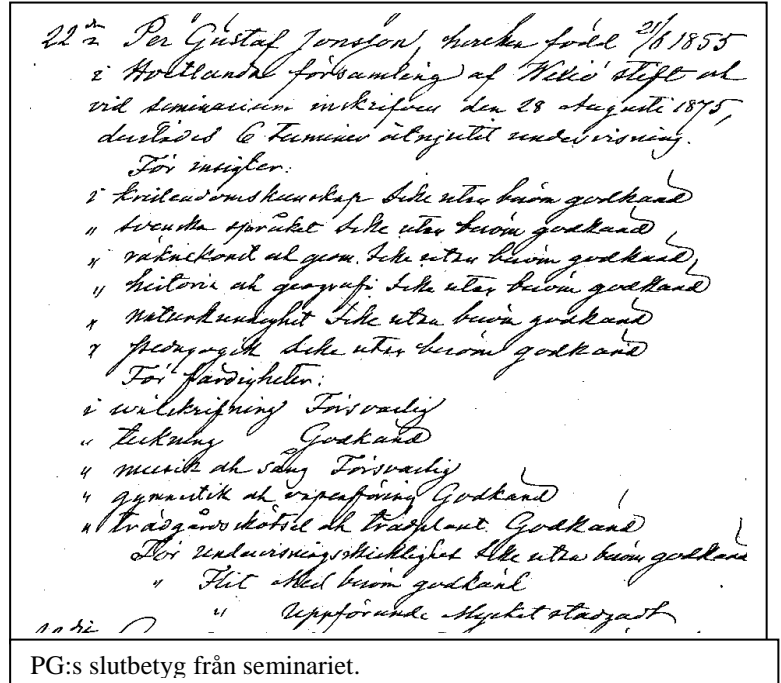
Namn:	Pehr Gustaf Jonsson	Helga* Charlotta Lindqvist
Född:	21 juni 1855 i Stora Sälleryd, Vetlanda socken.	17 dec 1860 i Lygneshult, Björkö socken. socken
Fader:	Arrendatorn Jonas Peter Larsson (1826-96), född i Stora Sälleryd, Vetlanda socken.	Hemmansägaren Johan Alfred Lindqvist (1835-1927), född i Stora Brantås, Nävelsjö.
Moder:	Inga Katarina Petersdotter (1829-1904), född i Skepperstad Nedregård, Skepperstads socken.	Lovisa Matilda Johansdotter (1839-1915), född i Lilla Lygneshult, Björkö.
Vigda:	4 apr 1882	
Syssla:	Folkskollärare.	Hustru.
Död:	10 juli 1916 (61 år). Begravd på kapellkyrkogården i Vetlanda.	21 maj 1936 (75 år). Begravd på kapellkyrkogården i Vetlanda.
Barn:	Gustaf , född 1883 Sigrid , född 1885 Hilma , född 1887 Maria , född 1889 Karl , född 1891 Erik , född 1893 Ingeborg , född 1895 Ruth , född 1898 Johan , född 1901 Per , född 1904	

³⁶ Vetlanda födelselängd 1816-56 s 369, Hf 1856-60 s 286, utflytt.n.längd 1860-80 s 58600, Hf 1861-65 s 366, 1866-70 s 350, 1871-75 s 346, 1876-80 s 396 o 380, 1881-85 s 375, 1886-90 s 456, 1891-96 s 36 o 339, FB 1886-1900, 1901-07, 1907-13, 1914-19 del I, 1921-25, 1926-30 del I via VALA. Folkskolematrikel 1882, 1885, 1895 och 1889. Utdrag ur Vetlanda dödbok 1915-1916. Elevmatrikel från folkskoleseminariet. Lärarmatriklar 1882, 1885, 1895. Genom 70 år, minnesskrift för Östra härads missionsförening 1864-1934. Björkö födelsebok, HFL 1874-82 s 196.

Pehr Gustaf, eller PG som vi i fortsättningen kallar honom, föddes 1855 i Stora Sälleryd utanför nuvarande Ekenässjön. Fadrar vid dopet var Johan Magnus Jonsson med hustrun Johanna Lovisa Nilsson och pigan Anna Katharina Andersdotter, alla från granngården. Därtill drängen Jonas Wilk Lind från Alседа. PG växte upp i Stora Sälleryd som äldst av fem syskon. Hans bror, Carl, kom att välja samma bana som PG och bli folkskollärare medan de tre systrarna Kristina Sofia, Anna Lovisa och Hilma emigrerade till Amerika.

PG blev inskriven vid folkskolelärareseminariet i Växjö 28 aug 1875. Under seminaristtiden fullgjorde han beväringmöten 1876 och 1877 (dessa var endast några veckor långa). Efter sex terminers studier tog han folkskoleexamen den 1 juni 1878.

Sin första tjänst tillträdde han 1 jan 1879 som ordinarie folkskollärare i de flyttande skolorna Dagsås och Höreryd (senare Perstorp) inom Vetlanda skoldistrikt. Han disponerade en lärarbostad om två rum och kök i Dagsås skolhus. Lönen uppgick till 600 kr för 8 månaders undervisningskyldighet, den höjdes tio år senare till 700 kr. Vid denna tid svepte en andlig väckelse över bygden och i Dagsås bildades en missionsförening. Det är möjligt att PG blev engagerad redan nu. Förmodligen hjälpte PG stundtals till på föräldragården sedan fadern och de äldsta systrarna emigrerat.

PG:s slutbetyg från seminariet.

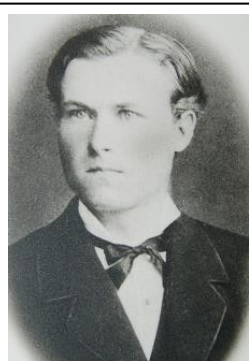
PG gifte sig 1882 med Helga Lindqvist från Lygneshult i Björkö socken. Som nygifta bodde de först i Höreryds skola innan de flyttade till skolhuset i Dagsås. Makarna kom med tiden att få 10 barn, alla vid full hälsa. I Dagsås föddes Gustaf, Sigrid, Hilma, Hedvig, Karl och Erik.

I skolhuset fanns även lärarbostad. Huset tillbyggdes 1911 med två skolsalar. Foto 2003.

Perstorps skola (ur Sveriges bebyggelse 1952). Anges vara uppförd 1890.

PG som ung.

PG, Helga och de äldsta barnen, förmodligen under Sälleryd-tiden.

1887 köpte PG sin föräldragård 1/3 mtl Stora Sälleryd, efter att ha arrenderat den under några år. 1893/94 flyttade han dit med sin familj. I Sälleryd föddes Ingeborg, även om här ska tilläggas att Erik ansåg sig vara född här.

De bodde inte så länge i Sälleryd. 1898 sålde PG gården inkl inventarier för 6.000 kr och köpte istället gården ¼ mtl kronoskatte Lilla Fifflekull nr 2 samt en del av den intilliggande fastigheten Lambotorp för 11.000 kr. De bosatte sig i Fifflekull samma år. Här föddes Ruth, Johan och Per.

Fifflekull Lilla nr 2, ¼ mtl (2:3). Huset uppfört 1870. Här bodde familjen 1898-1908. Missionshuset syns till höger. Ur Gods och gårdar 1941.

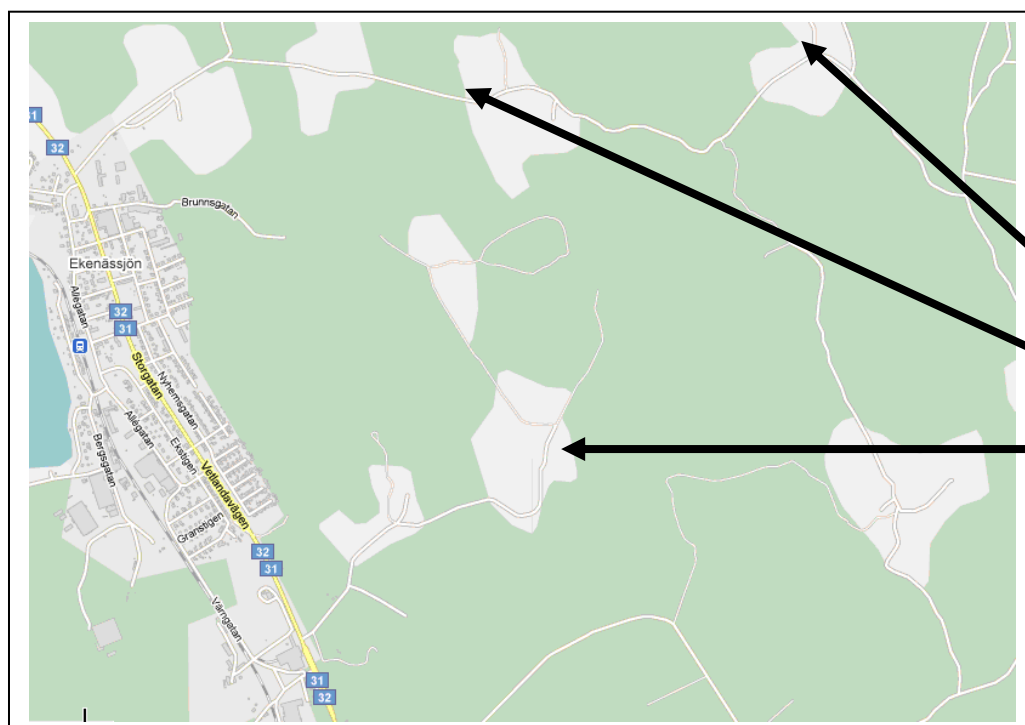

Fifflekulls missionshus, uppfört under 1900-talets första år. Huset används ännu idag av Fifflekulls missionsförsamling, tillhörande Svenska Alliansmissionen.

Han undervisade fortfarande i Dagsås och Perstorp. Flera av hans barn hade sin far som lärare. PG ska ha varit en sträng lärare men favoriserade inte sina barn, snarare tvärtom.

P-G var aktiv i Svenska Alliansmissionen, och verkade i många år som predikant inom Östra härads missionsförening (enligt uppgift från 1887 till sin död). Han var föreningens ordförande 1904-16. Varje söndag ledde han bönestunder i Lilla Fifflekull, likaså söndagsskola. Han skänkte tomt till byggande av Fifflekulls missionshus. I en skrift anges att han hade framför andra alltid sitt säregna sätt att både tala och framträda och var uti fingerspetsarna en fullständig kontrast mot alla tordönssöner, men ändå var hans förkunnelse rikt givande.

PG kontrasterade mot sin bror Carl Jonsson som visserligen hade samma yrke men som hade en helt annan inställning till barnaga och starka drycker. PG var nykterist. Carl Jonsson undgick även väckelserörelsen.

Trakten kring nuvarande Ekenässjön där PG med familj bodde.

3. Lilla Fifflekull (1898-1909)

1. Dagsås skola (1879-ca 1893)

2. Stora Sälleryd (ca 1893-98)

Hela familjen omkring 1910: Bakre raden från vänster: Maria, Erik, Gustaf, Ingeborg, Karl, Hilma
Främre raden från vänster: Johan, Helga, Ruth, Sigrid, Per och P-G. Foto från Carin Eriksson.

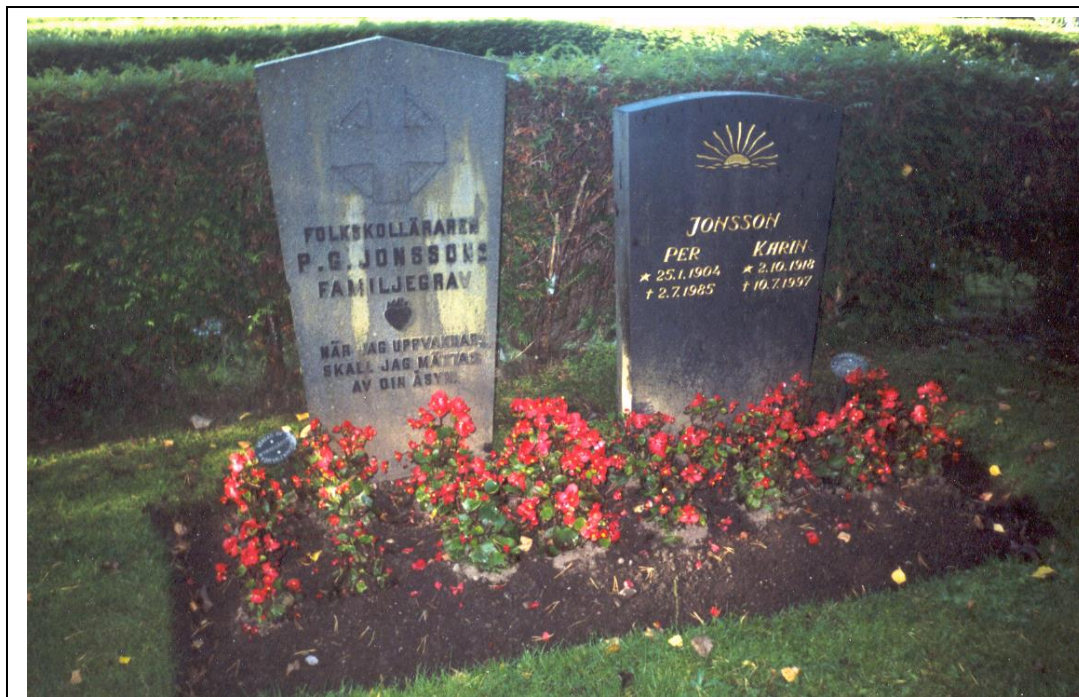
1909 hade de sålt gården i Fifflekull och flyttade till Gettinge där PG köpt Gettinge Mångård nr 1, $\frac{3}{4}$ mtl. Sin lärartjänst kom han nu att fullgöra i den fasta skolan i Alsborg i Flugeby och därefter i Höreryd fram till pensioneringen 1915. Det verkar dock som om han hade lämnade tjänsten i Dagsås-Perstorp först 1911.

Alsborgs skola. Uppförd omkring 1890.
Ur Sveriges bebyggelse 1952.

Gettinge Mångård nr 1 $\frac{3}{4}$ mtl, 1:2. Huset uppfört vid mitten av 1800-talet. Här bodde familjen från 1909 och fastigheten är ännu i släktens ägo. Foto från Carin Eriksson.

Här på Kapellkyrkogården i Vetlanda vilar Per Gustaf Jonsson med hustru Helga, dottern Hilma samt sonen Per med familj.

PG dog 10 juli 1916 i åderförkalkning och njurlidande (urinförgiftning). Han blev 61 år. Behållningen i boet inkluderade fastigheterna $\frac{3}{4}$ mtl Gettinge Mångård och $\frac{1}{2}$ mtl Gettinge Svensgård. Det var ingen liten gård PG lämnade efter sig. Kreatursbesättningen uppgick till 5 hästar, en tjur, 29 nötdjur samt svin, får, kalkoner och höns.

Helga levde kvar på gården och brukade den med flera av barnen. Hon dog 21 maj 1936. Därefter var under en period Johan och Per ägare och brukade gården. Mångård är ännu idag kvar i släktens ägo, genom sonen Pers barn som bor där.

PG och Helga fick många avkommor, till dags dato ca 80 personer.

		<p>Att Gud till den eviga vilon hemkallat min älskade make och vår fader, f. d. Folkskolläraren, Per Gustav Jonsson, född den 21 juni 1855, som efter en kort sjukdom stilla och fridfullt avsomnade i tron på sin Frälsare måndagen den 10 juli kl. 7,30 fm., djupt sörjd och saknad av oss samt släktingar och många vänner, ha vi den smärtsamma plikten tillkän- nagiva.</p> <p>(Gettinge den 10 juli 1916.) Helga Jonsson. Gustav, Sigrid, Hilma, Marla, Karl, Erik, Ingeborg, Ruth, Johan, Per.</p> <p>Uppbb. 21, 4--5.</p>
Helga.	Helgas föräldrar. Foto från Kerstin Mellbo.	Vetlanda-Posten 12 juli 1916.

8 FRIDA CEDERBORG (syster till Christina Jonsson)

Namn:	Alfrida (Frida*) Josefina Cederborg , född Jonsson	Gustaf Albert* Cederborg , född Gustafsson
Född:	22 apr 1865 i Skog, Vetlanda socken.	7 juni 1874 i Kongseryd, Hults socken.
Fader:	Hemmansägaren Jonas Peter Jonsson (1829-1907), född i Alarp, Vetlanda socken.	Torparen Jonas Gustaf* Pris (1841-1923), född i Mölarp, Mellby socken.
Moder:	Eva Karin Samuelsdotter (1829-1918), född i Flugeby, Vetlanda socken.	Johanna Sophia Wilhelmina Jonsdotter (1835-1912), född i Ramnaklev, Edshults socken.
Vigd:	2 juli 1910 i Vetlanda socken.	
Syssla:	Hustru.	Hemmansägare m m.
Död:	21 mars 1951 (86 år) i Lättebo, Vetlanda. Dödsorsak: diabetes. Begravd i Vetlanda.	1 nov 1953 (79 år) i Lättebo, Vetlanda. Dödsorsak: cancer. Begravd i Vetlanda.
Barn:	Fosterdotter Evy, senare adopterad.	

I Skog 1865-1918 ³⁷

Frida växte upp med syster Christina på Sörgården i Skog, utanför dagens Ekenässjön. Hon gick i folkskolan i Dagsås. Medan systemen lämnade Skog 1882 när hon gifte sig med Carl Jonsson i Edshult bodde Frida kvar på gården hos de gamla föräldrarna. Gården sköttes med hjälp av arrendator och tjänstefolk.

Albert föddes i Hult, men familjen hade snart flyttat till Ödesås i Mellby. Efter några år som volontär, då han tog namnet Cederborg, reste han med en bror till Amerika och vistades där 1902-09. Han var gruvarbetare, okänt var. Sedan Fridas far dött övertog Frida och den från Amerika nyss hemkomne Albert 1909 Sörgården och de gifte sig året därpå. Som lantbrukare skötte de gården själva. På gården bodde även Fridas mor och senare även Alberts far.

Sörgården i Skog, troligen 1950-talet.

Kortet taget i Eksjö vid sekelskiftet eller strax efter. Fotograf Rylander. Ur Agnes Björkdahls album.

³⁷ Vetlanda HFL/FB 1886-1967, flyttningslängd, vigselbok, dödbok. Hults födelsebok, Mellby HFL/FB 1872-1920. Felaktigt anges i en del dokument att Albert är född i Edshult. Bouppteckningar efter Frida och Albert. Uppgifter från FBF. Fastighetsregister (motsv).

Från gruvsamhället. Albert till vänster.
Från hans första Amerika-resa.
Foto från Evy Krause.

Frida och Evy, 1920-talet.
Foto från Evy Krause.

Albertsro (Lättebo 1:7) i Ekenässjön, omkr 1950. Huset byggdes 1917 och användes bl a som pensionat. Många glasarbetare har bost i huset. Här bodde Cederborgs 1918-28 och åter igen från 1946. Huset såldes utanför släkten 1966. Cederborgska huset, som det även kallades, revs 2006.

Ekenässjön 1918-27

1917 hade Albert blivit delägare i det nystartade Ekenäs Glasbruk AB och satsat kapital³⁸. Samma år köpte han lägenheten Albertsro i det framväxande samhället Ekenässjön, och samma år flyttade han dit med familjen. Albert var även ledamot i kommunalfullmäktige. Från 1921 bodde även fosterdottern Evy i Albertsro. Evy var barn till Fridas systerdotter Tora Jonsson.

Glasbruket gick i konkurs 1922 pga konjunkturedgången efter världskriget, och Albertsro såldes på auktion. Albert beslöt då att åter pröva lyckan i Amerika. 1923 begav han sig till Denver, Colorado. Han arbetade som "shift boss" i Tomboy Mine, en av världens största guldfyndigheter, belägen 3.000 m ö.h. Albert återvände med klen hälsa till Sverige 1927, för övrigt det år som gruvan stängdes.

Albert, troligen inför sin andra
Amerika-resa.
Foto från Evy Krause.

1926 i Colorado Springs. Albert sitter i automobilen med klockaren Carl Jonssons käpp i handen. Foto från Evy Krause.

³⁸ I min ägo har jag Alberts käpp med en otydlig inskription men som troligen avser Styrelsen Ekenäs Glasbruk.

Mangården i Lilla Sälleryd 2:1, ¼ mtl, 1937. Frida och Albert bodde här 1928-46 med fosterdottern Evy. Mangården var från 1600-talet. Huset var ganska förfallet när Frida/Albert tog över. Det revs i början av 60-talet och tomten är idag helt igenväxt. Husgrund, stenkällare och ladugård finns ännu kvar.

Lilla Sälleryd omkring 1932.
Från vänster: Gustaf och Nanny Ericson, Ebbe Björkdahl, Stina och Karin Ericson, Frida och Albert Cederborg.

Lilla Sälleryd 1928-46

När Albert kom tillbaka från Amerika köpte de gården Lilla Sälleryd om 75 hektar strax utanför samhället (för övrigt granngård till Stora Sälleryd där Carl Jonsson växte upp). De flyttade dit 1928 och bedrev lantbruk i många år. 1941 fick de tillstånd att ta Evy till adoptivbarn och 1942 blev Albert förmyndare för Evys mor Tora.

Ekenässjön 1946-62

1946 flyttade familjen åter till Albertsro, som de hade köpt 1934. Evy var bortflyttad några år, men återvände snart med familj. Hennes sjuklige mor Tora flyttade även hit. Frida dog i hemmet 1951 och Albert dog 1953. Albertsro ärvdes av Evy, som sålde fastigheten i mitten av 60-talet. Frida och Albert är begravda i Vetlanda.

Ekenässjön

Dödsfall.

I en ålder av nära 86 år avled förra veckan i sitt hem efter andast några dagars sjukdom fru Frida Cederborg, maka till f. hemmansägaren Albert Cederborg, Ekenässjön. Den nämnda var född i Skogs Sjöfångård, Vetlanda socken, där hon växte upp och vid sitt giftermål tillsammans med maken kvartog Aldernegården. Under en följd av år ha makarna nu varit bosatta i Ekenässjön. Hon efterlämnar minnet av en arbetsamman, utrustad med rikligt av viljekraft och energi. Andra än i det sista har hon själv skött allt hem. Den bortgångna sörjes närmast av maken samt dotter måg och barnbarn.

Smålands Dagblad 28 mars 1951.

Ekenässjön

Dödsfall.

I sitt hem i Ekenässjön avled natten till sönd. f. hemmansägaren Albert Cederborg i en ålder av 79 år. Den avlidne var född i Hults församling. I unga år arbetade han vid jordbruk samt hade en tid anställning som mjölnär. I samband med sitt giftermål inköpte han gården Skogs Södergård i Vetlanda socken men försålde senare denna och bosatte sig i Ekenässjön år 1918, där han uppförde fastigheten Albertsro. Senare inköpte han gården Lilla Sälleryd, Ekenässjön, där han under en följd av år ägnade sig åt jordbruk tills han på senare år sålde gården och åter flyttade till Ekenässjön. Han var på sin tid med om att såsom holligama starta Ekenäs Glasbruk. Under ett par perioder har han vistats i USA. Han har gjort sig känd som en driftig jordbrukare. Den hänsönde sörjes närmast av fosterdotter med familj.

Smålands Dagblad 3 nov 1953.

Grav nr 11 på Vetlanda gamla kyrkogård.
Här vilar Frida och Albert Cederborg i hennes föräldrars grav.
Här vilar även Tora Jonsson samt Evys man Manfred Krause.

Rättelse nr 1, 2011-12-17.

9 NÅGRA PERSONLIGA SLÄKTFÖREMÅL

Redovisas inte här

10 SLÄKTTRÄFF 2011

Rättelse nr 1, 2011-12-17.

De sista dagarna i juli ägde en släkträff rum i Edshult, närmare bestämt helgen 30-31 juli. Temat kring träffen var den ökände folkskolläraren Carl Jonsson som var släktens anfäder. Han verkade i Edshult 1881-1919 som lärare, kantor och kommunalman. Deltagarna i träffen var ättlingar till två av döttrarna till Carl Jonsson och hans hustru Christina Johansdotter. Döttrarna hette Agnes, som gifte sig med prästen Sven Björkdahl, och Nanny som gifte sig med järnvägstjänstemannen Gustaf Ericson. **Följande personer deltog i släkträffen:** Ulf Björkdahl från Kungsängen, Ann-Britt Sällman från Nacka, Anna Björkdahl med lilla Natalie från Solna, Lasse Björkdahl med lilla Ivan från Uttran, Gunnar och Inger Björkdal från Lund, Lars-Erik och Ylva Linde med sönerna Erik och Gustaf från Stockholm, Meg Barck från Stockholm, Marianne Blomqvist från Strömsnäsbruk, Fredrik Blomqvist från Jönköping, Björn och Christina Stackelius från Nykvarn, Stefan och Ewa Stackelius från Västra Erölunda, Staffan och Ulla-Britt Knutsson från Hovmantorp, Ola Sandwall från Karlskoga, Sven och Ingegerd Langevik från Strängnäs samt Per och Gudrun Langevik från Strängnäs.

Bild: PRIVAT

Ett 25-tal personer deltog i släkträffen i Edshult den 30-31 juli 2011.

Ovan: Framför Carl Jonssons investeringsobjekt i Eksjö, vilket ägdes av släkten till 1950.
Till vänster: Ur Smålandstidningen.

Orgeln i Edshults kyrka, på vilken Carl Jonsson regelbundet spelade under nästan 40 år.

Rättelse nr 1, 2011-12-17.

Besök på Kianäs, där CJ bodde i nästan 30 år.

Framför gravan i Edshult, där Carl och hustru Christina vilar.

De sista dagarna i juli ägde en släktträff rum i Edshult, närmare bestämt helgen 30-31 juli, med undertecknad som arrangör. Temat kring träffen var den ökände folkskolläraren Carl Jonsson som var vår anfader. Han verkade i Edshult 1881-1919 som lärare, kantor och kommunalman. Ökänd var han för sin exempellösa stränghet mot de skolbarn han var satt att fostra. Deltagarna i träffen var ättlingar till två av döttrarna till Carl Jonsson och hans hustru Christina Johansdotter. Döttrarna hette Agnes, som gifte sig med prästen Sven Björkdahl, och Nanny som gifte sig med järnvägstjänstemannen Gustaf Ericson.

Träffen inleddes vid pensionat Paradis utanför Eksjö. Där började vi med en genomgång av Carl Jonssons liv och leverne och redde ut våra släktförhållanden till anfäderna och till varandra. Ättlingarna redogjorde därefter familjevis för sina hågkomster. Flera av deltagarna hade aldrig haft kontakt med varandra tidigare och några inte sedan ungdomsåren. Vi avslutade med en gemensam middag och övernattade på pensionatet.

Tidigt på söndagsmorgonen startade deltagarna i en karavan med ett 10-tal bilar och styrde färden mot Edshult. Avsikten var att närvara vid årets upplaga av Edshults-dagen. På vägen dit gjorde vi ett första stopp i Eksjö och tittade något på trästaden, men framför allt på det hus (i vilket restaurang Tokyo idag finns) som under en period ägdes av Carl Jonsson och senare ärvdes av hans döttrar.

Nästa stopp gjorde vi vid Hults kyrka där vi fikade i församlingshemmet, vilket arrangerats med hjälp av Ingvar Johansson i Vickenstorp. Sedan åkte vi till "porten till Edshult", dvs platsen för den gamla kyrkan och med vy mot säteriet. Denna kyrka och säteriet har medeltida bakgrund och är verkliga grundstenar i Edshults historia. När vi sedan kom fram till Edshults-dagens aktivitetsområde vid nuvarande kyrka fick deltagarna en kort historisk översikt om området. Där församlingshemmet idag står fanns fram till 1920-talet en sockenstuga som var uppförd samtidigt med kyrkan 1838. Sockenstugan var en central punkt inte bara för dåtidens invånare i Edshults socken utan även för Carl Jonsson personligen. I sockenstugan bodde han med sin familj i många år. Han var lärare i kyrkskolan i byggnadens övervåning och i sockenstugesalen under deltog han i såväl kommunalstämmans som kyrkostämmans möten. I två perioder var han kommunalstämmans ordförande. Vi tittade på hans gravsten som står strax innanför kyrkogårdsgången och är en av de största på kyrkogården. Vi studerade även röstlängden från seklets början ur vilken man bl a kan utläsa Carl Jonssons makt, eftersom röstandelen på den tiden var beräknad på hur mycket jord man ägde. Röstlängden och Carl Jonssons sammanträdesklubba tillhandahölls genom försorg av Tore Sandh i Lyckås.

Därefter närvarade vi vid musikgudstjänsten och besökte marknaden och fikade. Vädret var inte att klaga på utan bästa tänkbara. Vi åkte upp till gården Kianäs en bit från kyrkan, en gård om tidigare ca 400 hektar som ägdes av Carl Jonsson under ca 25 års tid kring förra sekelskiftet. Där tog nuvarande ägarinnan Solveig Backman emot och visade bl a den väl bevarade gamla drängstugan. Själva mangårdshuset och flera andra hus är sedan länge borta.

Träffen avslutades med middag vid Mycklaflons camping.